

5068

VINERI 10 AUGUST 2001 • ANUL LI NR. 32

FOAIA

FONDAT ÎN 1931 40 ANI

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Întrebări incomode

Bătănienii în excursie la Sovata

Poetul cel mai poet

CALENDAR ORTODOX

- 13 august, luni – Mutarea moaștelor Cuv. Maxim Mărturisitorul; Cuv. Xenia. (Odovania Praznicului Schimbării la Față).
- 14 august, marți – Înaintepăznuirea Adormirii Maicii Domnului; Sf. Prooroc Mihnea.
- 15 august, miercuri – (†) Adormirea Maicii Domnului. (Sfânt Maria Mare) (dezlegare la pește).
- 16 august, joi – Aducerea din Edesa la Constantinopol a Sfintei Maramă a Domnului, † Sf. Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă și cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și Sfetnicul Ianache.
- 17 august, vineri – Sf. Mc. Miron, Straton, Ciprian, Tirs și Filip.
- 18 august, sâmbătă – Sf. Mc. Flor, Lavru și Polien.
- 19 august, duminică – Sf. Mc. Andrei Stratilat; Sf. Timotei, Agapie și Tecla. Duminica a 11-a după Rusalii.

AGENDĂ

13 august

1595 – *Mihai Viteazul* învinge oastea lui Sinan Pașa la Călugăreni.

1899 – s-a născut regizorul și scriitorul american de origine britanică *Sir Alfred Hitchcock*.

14 august

1941 – președintele SUA, F. D. Roosevelt și primul ministru al Marii Britanii, Winston Churchill semnează „*Carta Atlanticului*” – considerată punct de pornire pentru crearea Organizației Națiunilor Unite.

15 august

1714 – *Constantin Brâncoveanu* și cei patru fii ai săi sînt executați la Constantinopol de către turci. *Constantin Brâncoveanu* a sprijinit tipărirea cărților românești pentru toate cele trei provincii, precum și a cărților ortodoxe în slavonă, grecească și arabă. Epoca sa, de relativă stabilitate, a permis congruența trăsăturilor stilistice ale artei vremii într-o sinteză originală. În istoria culturii, această perioadă este cunoscută sub denumirea de „epoca brâncovenească”.

1769 – s-a născut *Napoleon Bonaparte*, împărat al Franței între 1804 și 1814.

16 august

1903 – apare, la Budapesta, revista *Adevărul*, sub conducerea lui Aurel Cristea. Ea apare pînă la începutul primului război mondial, august 1914. Revista *Adevărul* a luptat ca „să nu se facă deschiinire între om și om”, să fie egalitate în această țară”.

17 august

1925 – se stinge din viață marele prozator român *Ioan Slavici*, unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai prozei românești, întemeietor al romanului realist ardelean.

18 august

1959 – a avut loc la Teatrul de Operă și Balet din București premiera operei „*Răscoala*”, dramă populară muzicală de George Dumitrescu, sub formă de concert. Libretul, scris de compozitor după romanul „*Răscoala*” de Liviu Rebreanu, este o frescă muzicală a zguduitorii răscoale țărănești, din România, în 1907.

19 august

1881 – s-a născut, la Liveni-Dorohoi, *George Enescu*, compozitor, violonist, pianist, dirijor și pedagog român.

1891 – s-a stins din viață *Theodor Aman*, pictor român.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Inaugurarea sălii de conferințe

Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria invită cu respect pe toți cei interesați la inaugurarea festivă a noii săli

de conferințe de la sediul Giula, strada Eminescu nr. 1. Serbarea va avea loc în ziua de luni, 20 august, cu începere de la

ora 11.00. Sala de conferințe va fi inaugurată de dr. *Hende Csaba*, secretar de stat politic al Ministerului Justiției. - va -

Se reeditează
cartea lui Teodor Misaroș

Fundația Culturală Română din București și Editura NOI din Giula va reedita în colaborare cartea lui *Teodor Misaroș* intitulată „*Din istoria comunităților bisericești ortodoxe române din Ungaria*”. Lucrarea de mare amploare, cu mare căutare atît în țară, cît și peste hotare, a apărut prima dată în 1990, cu 7 ani după moartea autorului.

Teodor Misaroș a fost paroh la Săcal și Miche-rechi, devenind protopop, iar din 1976 a fost vicarul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. Prima ediție a cărții deosebit de importante pentru istoria culturii românilor de pretutindeni a fost îngrijită de redactorul *Gheorghe Mihăiescu* și s-a epuizat în foarte scurt timp. Azi cartea este o raritate bibliografică. Propunerea Editurii NOI în ceea ce privește reeditarea cărții a fost primită în mod pozitiv la București de către academicianul *Augustin Buzura*, președintele Fundației Culturale Române (FCR). Obținînd acordul Familiei

Misaroș, precum și sprijinul Prea Sfințitului Episcop *Sofronie*, la Redacția Foii românești se culeg paginile cărții de istorie a lui Teodor Misaroș, iar tipărirea se va face la București, la Editura Fundației Culturale Române. Astfel, prin intermediul prestigioasei fundații, cartea despre istoria comunităților bisericești ortodoxe române din Ungaria va putea ajunge în în-treaga lume. Lansarea cărții se planifică pentru ultima lună din acest an. La 8 decembrie 2001 se împlinesc 80 de ani de la nașterea mult stimatului părinte Teodor Misaroș.

- ștf -

Parc natural pe Mureș

În cadrul proiectului „Protecția mediului în Lunca Mureșului”, finanțat de Phare, între Arad și frontiera maghiară, în Lunca Mureșului, va fi înființat un parc natural. Parcul se va întinde pe o suprafață de 12.705 hectare, în albia majoră a Mureșului. Valoarea totală a proiectului este de 2,67 milioane euro, iar finanțarea se realizează pe o perioadă de 5 ani. Prin această zonă se urmărește monitorizarea științifică a diferitelor ecosisteme, protecția mediului, implementarea unor programe educaționale și informative despre cum se protejează natura și promovarea turismului în această zonă.

884 de români au renunțat
la cetățenie în iulie

Cabinetul lui Adrian Năstase a aprobat renunțarea la cetățenia română pentru 884 de persoane. Nici un guvern postdecembrist nu a aprobat, în bloc, atîtea cereri de renunțare la cetățenie. Majoritatea celor care au solicitat renunțarea la cetățenia română s-au stabilit în Germania și Austria. Doar cîțiva domiciliază în Cehia, Suedia și Belgia. De asemenea, foarte puțini dintre cei care au renunțat la cetățenie au nume care indică apartenența la o minoritate națională, cei mai mulți avînd nume românești.

Flecăreală plătită?

Președintele nostru iar a pus mîna pe condei... Și iar ne-a făcut, pe noi, umilii săi cititori, să rămînem cu gura căscată din pricina progreselor de domeniul *sci-fi*-ului pe care le-a făcut domnia-sa întru meșteșugul scriitoricesc. Că, precum se vede, nu *ce scrie* ne interesează pe noi, ci *cine scrie*... Și au zis unii că nu-i drept, că nu Președintele nostru se dedă scrisului, ci îi plătește pe alții, de *dincolo*, să scrie pentru el, adică are – care va să zică – scribi, ca faraonii; numai că scribii din vremea noastră nu prea lucră în cînte, căci știința de carte se plătește... Dar noi nu putem crede aceste vorbe, doar Președintele nostru și-a făcut studiile pedagogice chiar pe lângă profesorul *rău-voitor* care azi „și-a pierdut busola” și „afectează imaginea liderului”; deci Președintele e licențiat într-ale limbii române... Am băgat și noi de seamă că atunci când se exprimă în grai viu, înțelesul vorbelor sale e, ca să zicem

așa, mai *adînc*... Dar la scris se pricepe, și nu prima oară o dovedește. Nu înțelegem cum de-și închiupie unii și alții că Președintele ar semna cu propriul nume un articol care n-a ieșit din propria-i minte și pe care nu l-a scris propria-i mîna; doar acesta se numește pur și simplu *furt*, iar dacă s-a înțeles cu vreun scrib, pe care-l plătește, e și mai rău... Acela ar trebui să cunoască vorbele cronicarului Neculce, precum că „*mulți istorici streini, de alte țări, nu le știu toate cîte să fac într-alt pămînt. Tot mai bine le știu cei de loc decît cei streini însă ce să face în viața lor...*” În sfîrșit, noi așteptăm cu sufletul la gură următoarea intervenție a Președintelui, fondată ca și aceasta pe principiul *cine se scuza se acuză, cine se explică e prins cu ocau mică*.

În numele Asociației „*Scribii președintelui Traian*” semnează,

Decebal
rege

De ce nu au devenit atât de cunoscute dansurile populare din Chitighaz ca cele din Micherechi și Aletea?

Cînd vorbim despre dansurile populare românești din Ungaria, sîntem tentați să ne gîndim în primul rînd la cele din Micherechi și Aletea. Nu este întîmplător, deoarece acestea au devenit renumite în întreaga țară. Dansurile tradiționale din Chitighaz sînt foarte asemănătoare cu cele din Aletea, totuși nu sînt atât de cunoscute ca cele din urmă. Despre motivele și despre alte experiențe adunate la Chitighaz am discutat cu *Halmi Zoltán*, un tînar coregraf din Seghedin, care la sfîrșitul studiilor sale de la Facultatea de Artă a Dansului, a întocmit o lucrare de licență tocmai cu tema dansurilor din Chitighaz. Lucrarea încă nu a apărut, dar are serioase șanse ca, în curînd, să ajungă și pe rafturile Dumneavoastră.

– Studiul acesta încă nu este o carte editată, ci o lucrare de licență care prelucrează obiceiurile dansurilor din Chitighaz, în special așa cum prezintă perechea de dansatori, soții Buha. Zoli, cum ai ajuns în contact cu dansurile populare românești din Ungaria?

– De mult timp dansez în Ansamblul de Dansuri din Seghedin. Cam în 1980–81 am învățat deja dansuri din Micherechi, apoi legătura mea cu dansurile românești nu s-a întrerupt. În 1983 am participat la o tabără de dansuri românești la Giula, unde am însușit jocuri din Aletea. Mai tîrziu, cu ocazia scrierii lucrării mele de licență, am început să mă ocup cu dansurile românești de la Cenadul Unguresc, Bătania, Chitighaz și Aletea. Acestea reprezentau un teren imens de cercetare și trebuia să-mi dau seama că dintr-o bucată este suficient dacă cercetez dansurile unei singure localități. Aletea este foarte populară și alții s-au ocupat deja cu dansurile de acolo, în acest fel mi-a rămas Chitighazul. M-am axat pe prezentarea soților Buha, care în cercurile coregrafice mai largi nu sînt prea cunoscuți, în schimb merită atenția cercetătorilor. Și ca oameni, și ca dansatori merită să fie eternizați.

– Cum ai aflat de soții Buha?

– Ne-am cunoscut cu ocazia unui spectacol co-

mun, ca mai apoi legătura noastră să se transforme în prietenie. De atunci, de 4 ani, tabăra de dansuri românești din Chitighaz este condusă de mine, bineînțeles cu ajutorul lor. În cursul anilor, materialul s-a tot adunat, devenind suficient ca să-mi scriu din această temă lucrarea de diplomă.

– La început convorbirii noastre am pomenit titlul acestei lucrări, care marchează și conținutul. Totuși, la concret, ce conține acest studiu de 160 de pagini?

– Lucrarea mea începe cu prezentarea practicii de dansuri populare în perioada postbelică la Chitighaz. Apoi se concentrează pe cei doi dansatori: *Gheorghe Buha* și *Ana Szretykó*. Am analizat o parte – o secvență de un minut – din „lunga”, parte pe care am descris-o și cu metoda chinetografiei, respectiv scriu și despre metoda predării acestora.

– Ce înseamnă chinetografia?

– Chinetografia este o metodă de transcriere a dansurilor, un mod de a le așterne pe hîrtie. Ca să fiu înțeles de toată lumea, este pentru dans ceea ce la muzică sînt notele.

– Ce experiențe ai avut la Chitighaz? Mulți spun că dansurile de aici seamănă enorm cu cele din Aletea, totuși acestea din urmă au devenit mai cunoscute.

– Cred că la Aletea formația de dansuri populare avea posibilități mai bune de a se impune în fața pu-

blicului. La Chitighaz nu s-au adunat atîta dansatori ca să se formeze o echipă cu caracter puternic. De cîțva timp nici nu mai au formație de păstrare a tradițiilor. În 1983 am umblat la Chitighaz și am constatat că mai dansau vreo 4-5 perechi, pe care i-am și înregistrat pe peliculă. Dar această echipă nu avea un caracter atît de puternic ca cea din Aletea, unde este suficient să-i amintesc pe *Petre Sabău*, *Gheorghe Gal* sau pe frații *Botaș*. Toți sînt dansatori cu caracter, cunoscuți în întreaga țară. Soții Buha sînt mai puțin cunoscuți, pentru că Chitighazul nu a primit atenția cuvenită ca la Aletea. Trebuie să constat că la ora actuală, la Chitighaz numai

din Aletea. Dansul nu era interpretat de „furnizori de date”, ci acești dansatori – din amintirile lor – au întocmit un fel de coregrafie, care privită cu ochii de astăzi, se afla cam la nivelul anilor '50. La începutul secolului XXI, în acest fel nu s-ar mai putea pune pe scenă.

– Cred că ai o privire mai amplă asupra stării practicii dansului popular de la Chitighaz. Mai vezi șanse ca aceste tradiții să învie într-o formă oarecare? Cred că numai pe scenă se poate imagina așa ceva.

– După părerea mea, șansa există, dar ar trebui o persoană competentă, energică, așa cum am descris-o. Interesul copiilor nu a scăzut. În fiecare tabără

lor sînt practicate și astăzi, dar materialul figurativ s-a simplificat. Însă în linii mari trăiește dansul local, care – așa zice – s-ar putea reanima.

– Deci se poate spune că și tinerii mai cunosc dansurile locale?

– Da. Bineînțeles, cînd omul se distrează, nu ține cont de aspectul de păstrare a tradițiilor. Funcția dansului este distracția. Dacă ar fi cineva care s-ar ocupa cu ei, poate și inconștient, s-ar putea reanima.

– Lucrarea este acum proaspătă. Ce planuri ai cu ea?

– Aș vrea să apară în formă tipărită, într-o carte în care eventual ar intra și unele elemente ale unei lucrări. Poate așa ar repre-

În centrul atenției soții Buha, cei mai autentici păstrători ai tradiției dansului din Chitighaz

această singură pereche poate fi considerată drept sursă autentică de date.

– Care este motivul că avem două localități cu condiții foldorice asemănătoare și în ambele supraiețuiesc, iar în cealaltă nu prea?

– Cred că această constatare se motivează prin faptul că la Chitighaz nu a existat un maestru care dansează și instruieste conform și la nivelul cerințelor. Un astfel de om ar fi trebuit să se angajeze și la interpretare și la conducerea echipei. Dar în zilele noastre nu mai există nici echipa. La mijlocul anilor '80 mai era încă, dar nici pe atunci nu avea caracter atît de marcant ca echipa

de dansuri se adună mulți tineri, dar în continuare procesul se blochează.

– În lucrare citesc că ai participat la un bal românesc și ai descris în ordine cronologică ceea ce s-a întîmplat acolo. Ce poți deduce din toate acestea?

– Am fost curios să văd cum se prezintă la ora actuală dansurile în ordinea lor tradițională, atunci cînd oamenii se distrează și nicidecum în condiții artificiale, pe scenă. Experiențele mele sînt deosebit de pozitive. Unele amănunte ale jocului tradițional mai trăiesc în amintirea oamenilor, de exemplu cum s-au înșirat dansatorii. Formele mai simple ale pași-

zenta un material mai consistent. Mă aflu în această fază și caut posibilități și sponsori.

– Poate să trezească interes această lucrare și pentru un cititor neinițiat?

– Prima parte a lucrării este mai accesibilă și pentru un cititor laic. A doua parte, descrierea chinetografică, metoda predării și analiza dansului este mai degrabă un text de specialitate. Totuși, cred că pentru cei afectați în problemă ar însemna mult să se regăsească în această carte.

Ștefan Crăsta
(Discuția a fost înregistrată de „Ecranul nostru” și emisă la 8 august 2001, pe programul 1 al Televiziunii Maghiare.)

Legea statului continuă să stîrnească tensiuni în relațiile ungaro-române

Cunosc mai demult statisticile privitoare la popularitatea legii statului din Ungaria. Ștind la o cafeluță matinală, răsfoiam recent niște statistici din România, din care reiese că 76 la sută din populația României știe cîte ceva despre lege. Bazîndu-se pe aceasta, 78 la sută a populației sprijină poziția cunoscută a guvernului țării, și numai 35 la sută susține că interzicerea sau chiar suspendarea legii ar strica relațiile dintre cele două țări. Nici ei nu sînt în favoarea legii, dar măcar își dau seama de consecințele ei nefavorabile.

Totalizînd și analizînd aceste date, deloc nu mă surprinde o altă cifră, anume că 86,9 la sută dintre români susține că este imposibil ca România să aprobe orice variantă a legii statului. Un lucru m-a mirat însă în mod special, punîndu-mă pe gînduri. Anume: 6,6 la sută dintre ungurii din România sînt incluși în categoria proporției de 86,9 la sută. Din toa-

te astea deduc că pînă și în rîndurile celor direct vizate există o teamă reală de urmările negative care se vor răsfrînge, în primul rînd, asupra lor, a celor aflați acum în poziție minoritară.

După această scurtă analiză, mi-am spus: dacă atunci cînd m-am apucat de aceste rînduri mai avem îndoieli, acum nu mai am nici un motiv să modific titlul. Curente politice pot să fie tranzitorii, însă ceea ce rămîne, și pe lungă durată, e menținerea unor mase populare întregi dar minoritare și în acest fel, de fapt, neputincioase pe pămîntul natal.

Pentru noi nu este indiferent – și nici nu poate să ne fie indiferent – acest lucru, după mine sfînt, în primul rînd pentru politicieni care joacă uneori și din orgoliu pe coardele tensiunii, chiar în detrimentul, spre neliniștea, eventual pentru șicanarea minoritarilor. Cunoscînd ceva mai mult din istoria țărilor noastre, sînt conștient de faptul că

neînțelegerea seculară nu se poate sista de pe o zi pe alta, dar nici menținerea ei cu mijloace și metode artificiale nu se poate pînă la infinit.

Ungurul se întrebă pe drept cuvînt: „Ki issza meg ennek a levét?“, adică „Cine trage ponoasele?“. Fără îndoială și în primul rînd, cei direct interesați, deci, ungurii din România, dar și noi, românii din Ungaria. Doar struțul își ascunde capul în nisip. Noi trebuie să trăim cu picioarele pe pămînt!

După întîlnirea de la Tîrgu-Mureș, prim-ministrul Adrian Năstase a declarat: „În privința protecției minorităților, Bucureștiului îi convine tot ce-i convine Europei, însă nu acceptă ca țara să fie transformată într-un teren de experiență pentru orice element extravagant din România sau Ungaria care, călăuzite de anumite nostalgii revizioniste, încearcă să aplice formule pe care Europa încă nu le-a legalizat.“ Intru totul de acord!

Al. Ardelean

„România – o țară înconjurată de români” (Iorga)

Titlul de mai sus este motto-ul revistei CURIERUL ROMÂNESC. Conținutul, economia celor patruzeci de pagini ale ultimului număr dublu demonstrează clar actualitatea citatului. Căci, din sumar reiese că revista Fundației Culturale Române a întocmit un grupaj de scrieri despre românii din Banatul Iugoslav (și pagina de titlu înfățișează treierîșul de altădată în satul românesc Toracul Mic). Sub genericul „Românii de lîngă noi”, se poate citi o epistolă literară de Grigore Vieru, o poezie de Ștefan Hostiuc și avanpremiera cinematografică din Chișinău, unde se ecranizează romanul „Patul lui Procust”, de Camil Petrescu. Dar cea mai mare parte din acest capitol este consacrat românii din Ungaria. Dintr-un interviu cu profesorul

universitar dr. Ioan Aurel Pop, semnat de Eva Iova, putem afla despre studenții români de la Universitatea Centrală Europeană din Budapesta, iar interviul cu preotul Aurel Pavel aduce amănunte noi despre revigorata Fundație Gojdu, fundație de care se leagă și

o prezentare generală de o pagină. Dar informațiile despre românii din Ungaria continuă: prin scrisoarea deschisă a doamnei dr. Rodica Raliade din București, care își descrie impresiile după cele zece zile petrecute printre românii din Ungaria, prin interviul realizat de Ștefan Crâsta cu preotul Ilie Ciocan, care este de zece ani în misiune la Bătania. Iar în fine, o temă cu totul nouă, prelucrată de Petru Cîmpian sub formă de interviu: Petrom, la a doua investiție din Ungaria.

Ca de obicei, și acest număr cuprinde informații despre români de pe alte meridiane, din Statele Unite, Franța și despre aromânii din Macedonia. În acest fel, Curierul Românesc oferă o amplă gamă tematică și informatică pentru orice cititor.

E. Illyés

Expoziție de istorie la Apateu

Recent s-au întîlnit la Apateu directorii muzeelor din județele învecinate, Selmeczi László, directorul Muzeului Déri din Debrecin și Aurel Chiriac, directorul Muzeului Țării Crișurilor din Oradea. Cei doi oameni de cultură au căzut de comun acord ca să organizeze o expoziție comună la 8 septembrie, cînd se va

desfășura întîlnirea localităților cu numele de Apateu, de această dată tocmai în comuna bihoreană. Tema expoziției va fi istoria cetății Cheresig. Fotodocumentele și informațiile vor fi compuse din materialele celor două muzee. Expoziția se va putea viziona și după termenul întîlnirii.

V. J.

Singurul muzeu tipografic din Ungaria

În Gyomaendrőd, cunoscuta așezare bichișeană, s-a deschis în 1970 primul și de atunci singurul muzeu tipografic din Ungaria. Amenajat în casa familială de odinioară a renumitei familii de tipografi Kner, încăperile prezintă nu numai cărți valoroase, unicate realizate de manufactura de odinioară, ci și mașini vechi, instalații tipografice și de legătorie.

La fel, dat fiind că familia avusese printre membrii ei și cîțiva talentați graficieni, muzeul prezintă planuri, grafică, proiecte pentru coperte de cărți care și azi fac cinste meseriei. Actualitatea acestei informații este dată de un amănunt neînsemnat la prima vedere, dar foarte util: pliantul cu istoricul muzeului a apărut recent și în limba română.

DIN ALTE SURSE

Ungaria vrea să organizeze EURO 2008 împreună cu România!

România ar putea fi implicată în organizarea turneului final al Campionatului European de fotbal din 2008! Știrea a fost difuzată de corespondentul de la Zagreb al site-ului „Dailysoccer”, care susține că Federația Maghiară de Fotbal ar fi înaintat celei croate o propunere pentru organizarea în comun a acestui eveniment sportiv. În afara croaților, ungurii au mai trimis propuneri similare federațiilor din România, Slovenia și Slovacia.

Autostrada București-Constanța va fi gata în 2004

Premierul român Adrian Năstase a declarat, recent, că, în opinia sa, în această vară se constată un reviriment al turismului pe litoral. Șeful executivului a apreciat că mai sînt multe lucruri de făcut în turism, dar principala problemă care trebuie rezolvată pînă la sfîrșitul anului este privatizarea. În opinia sa, este important să fie încurajați „cei cu bani de la noi, pentru a cumpăra activele de pe litoral”. Năstase a subliniat că stațiunile de pe litoral trebuie să-și desfășoare activitatea în conformitate cu standardele internaționale. Cît privește lucrările la autostrada București-Constanța, Năstase a precizat că se vor finaliza în anul 2004.

Întrebări incomode

Cînd omul face pe grozavul, riscă să devină ridicol. Cînd face pe înțeleptul, își pune în joc onoarea și/sau credibilitatea, mai ales cînd se complăce în ipostaza șefului bine informat, aplomb. Cine-l va crede oare pe președintele Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU) că vizita lui la București a eșuat numai și numai din cauza pregătirii insuficiente a acesteia: lipsa unei invitații „oficiale” din partea nu știu cărui demnitar, cu o ștampilă la dreapta, cu una la stînga, cu tot felul de aluzii obscure la statut sau la normele diplomației. Ce vrea să spună Traian Cresta? (Flecăreală imorală, Foaia românească nr. 31/2001, p. 5) Că un ambasador își poate permite să nu procedeze conform legilor diplomației? Evident, poate și el greși. Consider însă că Traian Cresta a mers prea departe cu „explicațiile” sale inexplicabile. Că dăscălește și etichetează cu „flecăreală imorală” un diplomat de carieră (Al. Ardelean) și un profesor (semnatarul acestor rînduri), calea-valea. Dar a pune la îndoială, fără nici un motiv, competența profesională a unui ministru extraordinar și plenipotențiar numai pentru a justifica declarațiile contestabile, zig-zagurile unei atitudini inconsecvente este, cred, un fapt nu numai condamnat, ci și un argument evident al incompetenței, al nepriceperii. De altfel, nimeni nu l-a obligat pe președintele Cresta să facă calea Bucureștiului, AȚRU avînd 53 de membri... Că nu îi convine să călătorească împreună cu președintele Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria și cu vreo doi ziariști cunoscuți, este un fapt explicabil. Toată lumea știe de ce. Ar fi avut însă alături de el pe domnul Tiberiu Juhász, șeful oficiului AȚRU, un om bine informat și cu experiență.

Nu ar fi fost oare un lucru mai onest să-l informeze în mod obiectiv pe domnul ambasador Petru Cordoș despre adevăratele motive care l-au determinat să renunțe (el personal și nu AȚRU) la invitație?

A te pronunța în fața opiniei publice nu este o glumă, iar cel care deține un post înalt nu poate spune brașoave.

Pentru opinia publică din România nu avea nimic de spus despre legea statutului ungarilor (care de fapt, pe noi, românii din Ungaria, nu ne privește în mod nemijlocit), pentru cotidianul budapestan *Magyar Nemzet* a avut...

Nu știu cine sînt decii și consilierii președintelui Traian Cresta, dar a invoca „flecăreală imorală” în cazul lui Alexandru Ardelean, care și-a desfășurat toată activitatea în cadrul Ministerului de Externe al Ungariei, îndeplinind misiuni diplomatice în România și alte țări ale lumii, și al semnatarului acestor rînduri, care și-a consacrat o bună parte a vieții cauzei românilor din Ungaria fără să ridice pentru aceasta vreun gologan, este o idee de prost gust. Sîntem imorali, după președintele Traian Cresta, fiindcă nu aducem osanale unor oameni care au instaurat ura și dușmănia în rîndul comunității, lansînd și îmbrățișînd aroganța, ignoranța, lăcomia, etnobusiness-ul. Ar trebui să fim recunoscători pentru complotul (un fel de „coalitție monstruoasă”) realizat împotriva oamenilor de bun simț și cu o pregătire profesională mai aleasă, pentru dezbinarea pe care au făcut-o și o perpetuează în mod conștient, respingînd orice încercare a refacere a unității? Să le facem chip cioplit unor oameni care de aproape 8 ani nu participă la nici o manifestare culturală a Uniunii? În loc să o sprijii-

ne din punct de vedere politic și economic, cum fac autogovernările slovacilor, sîrbilor, croaților cu uniunile lor culturale, AȚRU pune bețe în roatele uniunii noastre culturale cînd și cum poate (vezi, de exemplu, demersurile de a desființa Foaia românească).

Reproșul care ni se face pentru că am îndrăznit să aducem în discuție unele anomalii ale vieții noastre publice oferă un excelent prilej pentru a-i întreba pe domnii de la AȚRU dacă nu este într-adevăr imorală și iresponsabilă risipa de bani publici pe care o fac fără să realizeze nimic deosebit. Oare ce suport moral pot avea lamentațiile președintelui Traian Cresta cînd din cele 30 milioane de forinți, primite pentru anul acesta de la buget, aproape tot atîtea milioane sînt transformate în salarii fără acoperire și în cheltuieli de întreținere a aparatului AȚRU. Iată cîteva date neoficiale (căci salariile președintelui și ale premierului țării, ale deputaților parlamentari, ale miniștrilor pot fi cunoscute de toată lumea, a șefilor noștri nu): 1. președinte: 220.000 forinți/lună; 2. vicepreședinți 110.000 forinți/lună. Cît ne costă nouă și statului numai cei patru șefi, e ușor de calculat.

Întrebarea e ce, cum, cît muncesc acești domni pentru salariile pe care le primesc de la AȚRU.

(Evident, pe lîngă cele de la locul lor de muncă.) În cazul unora, acestea sînt, probabil, un fel de cadou pe care și-l fac reciproc. În orice caz, sînt mulți care ar vrea să știe ce anume fac, de exemplu, vicepreședinții pentru salariul lunar primit de la Autogovernare. Ce să mai răspunzi apoi la o întrebare ca aceasta: de ce are nevoie o comunitate atît de mică de trei(!) vicepreședinți (repet, salariați lu-

nar de la buget)? Este oare, domnule președinte, vorba despre un lucru etic? Cu atît mai mult cu cît salariul președintelui este un salariu de profesor universitar, iar al vicepreședinților de conferențiar universitar. (Că AȚRU este și o instituție culturală reiese și din mărinimnia cu care au stabilit salariul președinților celor două comisii profesionale – învățămînt și cercetare; cultură – care primesc lunar 27.000 forinți! Unul dintre ei l-a și oferit numai decît unei fundații.) Nu cred că salariile în sine sînt mari. Munca depusă este puțină, în cazul unora, nulă. Eu fac parte dintre cei care consideră că unele dintre aceste posturi sînt inutile și, deci, imorale, pur și simplu pentru că nu au acoperire.

Sînt conștient de faptul că întrebările sînt naive și inutile, deoarece AȚRU, ca atare, este concepută și zidită pe o temelie falsă, înainte de toate pe bani care alimentează principiul *divide et impera*. Păcat că Traian Cresta, om de ispravă, nu-și dă seama că vine în apărarea unor oameni care nu-l pot ajuta și susține chestiuni false, compromițătoare, care apoi se răzbună în mod obiectiv, devenind imposibilă evitarea gafelor. Toate astea subliniază incompetența, eșecul președintelui, al vicepreședinților și al aparatului AȚRU, inconveniente apăsătoare pentru întreaga comunitate. Și nu-și dă seama, că ar trebui să scape cumva de o mulțime de oameni incapabili, fără o pregătire adecvată și să deschidă spre elita intelectuală care însă nu-l agreează. Pierzîndu-și facultatea de a judeca clar, de a comunica cu oameni mai destoinici, drept urmare, devine imposibil să facă față în domenii atît de deosebite, el se zbate iremediabil între ciocan și micovală. Eșecul îl epuizează, cu atît mai mult cu cît pe plan local, la Bătănia, avusese parte de une-

le satisfacții, pe plan național însă nereușita este evidentă.

Constat toate acestea cu părere de rău, fie pentru că neizbînda lui este și a noastră, fie pentru că Traian Cresta ar putea fi urmat de unul și mai inapt și mai inoportun, dat fiind că majoritatea membrilor AȚRU este compusă din electori de aceeași măsură: fără o pregătire teoretică adecvată, cunoștințe de limbă, prestigiu moral etc.

Autogovernarea este o structură complicată care necesită cunoștințe temeinice din domeniul politologiei, a dreptului, a administrației publice, ca de cunoașterea impecabilă a limbilor maghiară și română (literară), precum a unei limbi universale, de care să nici nu mai vorbim.

La aceste aspecte ale problemei, șefii noștri nu s-au gîndit niciodată și nu au luat măsurile necesare pentru a avea specialiști în toate domeniile necesare. Iată de ce banii la care am făcut aluzie mai sus ar trebui investiți în pregătirea pentru aceste sarcini a tineretului.

Îndepărtînd de la bun început (1994) o mare parte a reprezentanților vieții noastre culturale, AȚRU nu va fi capabilă să funcționeze în mod satisfăcător, eficient, pînă ce nu va înțelege că nu poate ieși din impas numai împreună cu Uniunea Culturală și printr-o mai strînsă colaborare cu comunitățile locale, bazîndu-se pe o altă logică de funcționare, axată pe problemele reale ale comunității.

Așadar, pentru viitor propun „să cîntăm lucruri ceva mai de seamă”, cum ne îndeamnă Vergiliu, iar la dreptul de a urmări în spirit critic viața noastră publică, ca oricare intelectual onest, nu am nici eu cum să renunț.

Gh. Petrușan

„Căutați pe Domnul câtă vreme se poate găsi...”

„În general, într-o familie se poate intra prin două căi. Cei mai mulți sînt membri ai unei familii datorită nașterii în familia respectivă, iar unii devin membri în familie prin procesul adopțiunii. În familia lui

sub povara tuturor păcatelor.

Oricare dintre noi care am ajuns în familia spirituale a lui Dumnezeu putem ajuta pe cineva să ia această hotărîre prin vestirea

primi răspunsuri concrete la întrebările esențiale ale vieții: cum putem fi mîntuiți, cum să ne ținem viața curată, cum ne putem vindeca de păcatele și de bolile noastre, în primul rînd cele sufletești, iar apoi trupești. În prima seară, fratele Remus Moldovan a accentuat că nimeni nu este stăpînul sufletului lui. Versetul 8 din Eclesiastul 8 spune: „Omul nu este stăpîn pe suflarea lui ca s-o poată opri, și n-are nici o putere peste ziua morții; în lupta aceasta nu este izbăvire, și răutatea nu poate scăpa pe cei răi.” Fratele Moldovan a pus întrebarea: „Oare sîntem noi pregătiți?” Noi nu putem decide asupra vieții noastre, dar trebuie să fim conștienți că toți trebuie să stăm înaintea scaunului de judecată al lui Cristos. Deci avem nevoie de o pregătire specială pentru această întîlnire, fiindcă Împărăția cerurilor este aproape și dacă nu ne vom pregăti sufletele noastre, vom ajunge la chinurile veșnice.

Vineri seara a fost invitat pentru vestirea Evangheliei fratele Daniel Burtic, pastorul Bisericii Baptiste Române din Micherechi. Fratele Burtic a atras atenția la necesitatea păstrării curăteniei vieții noastre pe care am primit-o de la Dumnezeu. Acest suflet trebuie să-l ținem curat în continuu, pentru că odată vom dea socoteală pentru toate. Trebuie să vedem lucrurile neplăcute înaintea lui Dumnezeu și să-L căutăm pe El pînă Îl găsim. „Căutați pe Domnul câtă vreme se poate găsi; chemați-L câtă vreme este aproape.” (Isaia 55: 6) După cuvintele pastorului baptist a luat cuvîntul fratele Durkó Albert, pastorul Bisericii Pentecostale din loc. Mesajul lui Dumnezeu i-a chemat la pocăință pe toți cei prezenți, le trezire spirituală, la vindecare. În aceste două seri de evanghelizare copiii, tinerii și membrii bisericii au luat mare parte în slujire, laudînd numele Domnului prin cîntări și poezii de slavă și onoare. Sîmbătă seara însă au primit loc musafirii veniți din Statele Unite, printr-un program bogat de laudă. Frații americani au venit să vestească și ei măreția lui

Dumnezeu în mijlocul comunității micherechene. Oaspeții, întăriți de pastorul Berin Gilfillan, au venit dintr-o biserică de 5000 de membri cu mari experiențe de misiune și evangheli-

din această dimineață, cînd 6 persoane din Micherechi au hotărît să facă legămînt cu Dumnezeu și să-L mărturisească înaintea oamenilor în apa botezului. Înainte de a se desfășura eveni-

Dumnezeu și a Domnului Isus există o singură cale de intrare: prin naștere.” — accentuează fratele Viorel Iuga într-o carte de-a sa.

Acest lucru este scris clar în pasajul de la Ioan 3:1-21 din Sfînta Scriptură, în care Domnul Isus explică lui Nicodim necesitatea nașterii din nou. În versetul 5 din acest text, Mîntuitorul zice: „Adevărat, adevărat îți spun că, dacă un om nu se naște din nou, nu poate vedea Împărăția lui Dumnezeu.” Nașterea din nou nu depinde de vîrstă, de religie, de cultură, de naționalitate sau de poziția socială diferită. Nașterea din nou depinde numai de credin-

Evangheliei și prin mărturisirea a ceea ce a făcut Dumnezeu în viața noastră. Putem face multe lucruri ca oamenii să creadă, dar nu putem crede în locul lor. Credința este lucrarea ce depinde de voința fiecărui om în parte.

Bisericile pot ajuta această lucrare prin misiunea lor de a vesti Evanghelia Mîntuirii, prin organizarea serateelor de evanghelizare. Astfel și Biserica Pentecostală din Micherechi organizează în fiecare an evanghelizare în cort. Anul acesta programele s-au desfășurat între 26-28 iulie în curtea Școlii Generale din Micherechi într-un cort spațios.

ța sinceră și personală în jertfa Domnului nostru Isus Cristos. Fiecare dintre noi ne-am născut și sîntem și acum păcătoși, astfel avem nevoie de pocăința de păcatele noastre, de credința în jertfa Domnului Isus, care ne aduce eliberarea de

Orele petrecute împreună de credincioși și necredincioși au adus multă pace și bucurie. Faptul că Dumnezeu a fost prezent și a lucrat prin Duhul Lui Cel Sfînt a însemnat o mîngîiere mai mare, decît orice. Oaspeții locali au putut

zare. Astfel, în seara amintită fratele Gilfillan a vestit Cuvîntul Domnului. — „Lasă să-ți vorbească Dumnezeu, lasă-L să te vindece.” — a atras atenția fratele. „Trebuie să credem în El din toată inima noastră și din tot sufletul nostru.”

Seratele de evanghelizare s-au încheiat în această seară cu speranța reîntîlnirii. Însă bucuria nu a încetat, deoarece în ziua următoare biserica a avut bucuria să participe la botezul Nou

Testamental al unor noi frați și surori în Cristos Domnul. Serviciul divin de duminică, a început la 29 iulie ca de obicei la ora 9, însă de data aceasta a fost cu totul deosebit.

Înainte de înălțarea la cer, Domnul Isus ne comunică foarte clar cîteva lucruri: „Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezîndu-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit. Și iată că Eu sînt cu voi în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului.” Astfel s-a realizat și botezul

mentul important, pastorul bisericii, fratele Durkó Albert a vestit Cuvîntul Domnului, avînd la baza predicii sale versetele din Romani 6:3-4. „Nu știți că toți cîți am fost botezați în Isus Cristos, am fost botezați în moartea Lui? Noi deci, prin botezul în moartea Lui, am fost îngropați împreună cu El, pentru ca, după cum Cristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, tot așa și noi să trăim o viață nouă.” După predică, candidații s-au pregătit pentru botez, care a fost administrat de fratele Durkó. De data aceasta și-au predat viața în mîna Domnului trei femei și trei bărbați: sora Eva Iova, sora Gyöngyi Iuhas, sora Maria Gurzău, fratele Ioan Gurzău, fratele Ioan Cioca și fratele Vasile Martin. Apostolul Pavel afirmă că cei care aleg calea Domnului lucrurile de cîștig de înaintea le socotesc ca o pierdere, din pricina lui Cristos: „...acum privesc toate lucrurile ca o pierdere, față de prețul nespus de mare al cunoașterii lui Cristos Isus, Domnul meu...” (Filipeni 3:8) Noii membri ai bisericii au adus cea mai bună decizie posibilă, dar bineînțeles că și de acum încolo vor avea nevoie de încurajare, de îmbărbătare și de rugăciuni frățești ca să crească spiritual, să rămînă statornici în credință pînă la moarte și să-i ajute și ei pe alții să cunoască măreția și dragostea nemărginită al lui Dumnezeu.

Rita Ruja

Neînțelegere între bisericele ortodoxe din Ungaria

Despre soarta unei biserici din Budapesta, care cândva a fost (și) a românilor

Cu două săptămâni în urmă, în paginile *Foii* am putut citi un articol sumar despre biserica parohiei ortodoxe maghiare din Budapesta, care, după cum știm, a fost ridicată de negustorii greci și români din Pesta. Cu câteva zile mai târziu, la 30 iulie, în cotidianul budapestan *Népszabadság*, chiar pe prima pagină, a apărut o relatare, în care se poate citi despre situația controversată a bisericii ortodoxe maghiare din Piața Petőfi. În articolul intitulat „Controversă ruso-greacă din cauza unei biserici pestane” ziaristul *Farkas József György* a prezentat cititorilor disputa recentă dintre Biserica Ortodoxă Maghiară (care la ora actuală se află sub jurisdicția Patriarhiei Ruse) și Patriarhia Ecumenică. Iar cauza neînțelegerii este, desigur, apartenența canonică a bisericii și a parohiei ortodoxe maghiare din Budapesta.

Trebuie știut că de câțiva ani Patriarhia de la Constantinopol a început din nou să se intereseze de această parohie, cu scopul clar de a o reintegra în viața bisericească a diasporei

grecești. Biserica Ortodoxă Maghiară, având în fruntea ei un ierarh rus trimis de Patriarhia din Moscova, deocamdată se opune acestor încercări. Arhiepiscopul Pavel al Bisericii Maghiare a declarat următoarele: „Membrii bisericii noastre își vor asuma chiar și soarta martirilor pentru a-i împiedica pe greci să pună mâna pe biserica din piața Petőfi. Această biserică este maghiară, pentru că este administrată de Eparhia Ortodoxă Maghiară a Patriarhiei Ruse, iar ceremoniile sunt săvârșite în mare parte în maghiară.”

După părerea arhiepiscopului Pavel, grecii nici nu au documente prin care ar putea dovedi pretențiile lor (bineînțeles că nu au, fiindcă aceste documente, probabil, se află în arhiva parohiei din piața Petőfi – n. n.), de aceea recur la alte metode. Guvernul de la Atena este solicitat să exercite presiuni asupra Budapestei: dacă Ungaria nu va sprijini predarea bisericii și a parohiei, Grecia va împiedica intrarea Ungariei în Uniunea Europeană. Arhiepiscopul grecilor *Mihail Staihos* –

Slujbă ortodoxă în biserica din Piața Petőfi

continuă ierarhul Pavel – a încercat o dată să mă mituiască, cu intenția să le predau lor biserica. Deși această încercare s-a făcut în cadrul unei întrevederi între patru ochi, Dumnezeu a fost martor la acest eveniment.

În numărul din 1 august al cotidianului *Népszabadság*, arhiepiscopul *Mihail* al grecilor a răspuns la acuzațiile lui Pavel: dacă Biserica Ortodoxă Rusă nu va preda biserica din piața Petőfi grecilor, ei vor fi nevoiți să se folosească de ajutorul justiției. Grecii sunt gata de a apela chiar și la Tribunalul European al Drepturilor Omului, căci aici e vorba de o problemă care privește și drepturile omului. Mii de credincioși greci și maghiari doresc retrocedarea acestei comunități bisericești înființate de greci. Această biserică a ajuns sub jurisdicția Moscovei doar în 1950, în urma și datorită „ajutorului” armatei sovietice.

După părerea lui *Semjén Zsolt*, șeful subsecretariatului de stat al cultelor, din punct de vedere juridic statul maghiar nu poate să se amestece în această controversă delicată, dar acordă sprijin moral în căutarea soluțiilor acceptabile pentru ambele părți. Concret, statul maghiar ar ajuta ridicarea unei biserici ruse cu o sumă serioasă, dacă biserica din Piața Petőfi ar ajunge din nou sub jurisdicția Constantinopolului. Iar noua biserică a rușilor s-ar

imediat după actul sfințirii, iar între anii 1812-1821 biserica a fost folosită numai de români, căci grecii și-au amenajat o capelă într-o casă din apropiere.

În anul 1888, printr-o hotărâre a consiliului parohial, membrii români ai parohiei au fost excluși din comunitate, iar procesul de despărțire a ținut până în 1909. Numărul grecilor a scăzut în mod intens, prin urmare în 1931, s-a declarat caracterul unguresc al parohiei, deși până la 29 noiembrie 1949 slujbele s-au ținut în limba greacă, când Patriarhia de la Moscova, după „tratative îndelungate”, și-a extins jurisdicția canonică asupra parohiei, dând credincioșilor dreptul de a săvârși Sfânta Liturghie în limba maghiară.

Situația actuală a credincioșilor greci și maghiari seamănă puțin cu cea a românilor excluși, care, după 1888, căutau să rămână prin orice mijloc membrii parohiei. Atunci, când cazul a ajuns în fața organelor de justiție, tribunalul din Pesta a luat o decizie mai mult politică, decât bazată pe documentele prezentate de către reprezentanții românilor, întărind hotărârea originală a consiliului parohial. Astăzi deci, putem urmări liniștit, dar cu amintirea tristă a trecutului, lupta celor mai mari și reprezentative biserici ale lumii ortodoxe pentru o biserică care cândva a fost (și) a românilor.

Marius Maghiaru

Zorica Lațcu Teodosia

Maică fericită

*Ai vrea să-L aibi o clipă pentru Tine,
Și L-ai luat pe Fiul Sfânt la sân,
Ușor L-ai dus în câmp, să doarmă-n fân.
Iar Tu-n genunchi veghezi între sulfine.*

*Aș vrea să știu, ce dragoste-i mai tare
În ochii tăi de Maică fericită?
Te uiți la Prunc cu fața-nvăluită
De-atâta foc de multă închinare!*

*Dar buzele, cu floarea lor cerească,
Par că șoptesc cuvintele de-alint,
Cu sunet de cleștar, cu viers de-argint,
Cum numai mame știu să le șoptească.*

*Așa cum stai plecată peste Dânsul,
În veghea Ta, uimită de minune.
Lași mâinile sub vâl să se-mpreune
Și genele să Ți le ude plânsul.*

*În gândul meu lumina Ta răsare
Și preamăresc pe vechiul iconar.
Care-a știut, primind din ceruri har,
Să nu dezlege taina Ta cea mare.*

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 12 august 2001

Apateu	– ora 11.00	– pr. Origen Sabău
Bătania	– ora 10.00	– pr. Ilie Ciocan
Bichișciaba	– ora 9.00	– pr. Teodor Marc
Budapesta	– ora 10.00	– pr. vicar Marius Maghiaru
Catedrala	– ora 10.00	– P.S. Sofronie,
Episcopală, Giula		pr. vicar Pavel Ardelean
Cenadul Unguresc	– ora 9.30	– pr. Aurel Becan
Crîstor	– ora 10.00	– pr. Alexandru Șereș
Giula II	– ora 10.00	– pr. Petru Pușcaș
Jaca	– ora 10.00	– pr. Cosmin Pop
Micherechi	– ora 9.00	– pr. Ioan Bun
Otlaca-Pustă	– ora 9.00	– pr. Teodor Rocsin
Săcal	– ora 9.00	– pr. Origen Sabău

Programul Adunării

„Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00	– program religios
Marți	ora 18.00	– oră de rugăciune

File de istorie pentru copiii români

4

Iancu de Hunedoara
în istoria românilor

Cele două personalități din familia Huniazilor, Iancu de Hunedoara, cunoscut și cu numele de Ioan Corvin și fiul său Matia (Matei sau Mateiaș) Corvin au jucat un rol deosebit în istoria ungurilor. Huniazii au importanță însă și pentru istoria românilor, atât prin originea lor valahă, cât și pentru că destinele acestor popoare vecine s-au împletit deseori în cursul secolelor.

Originea românească a lui Iancu de Hunedoara a fost mult discutată, deoarece ea nu era îndeajuns de nobilă; s-a spus chiar că el ar fi fost de fapt fiul natural al regelui Ungariei Sigismund de Luxemburg, făcut cu o româncă. Iancu a fost însă fiul cneazului român Voicu, cel care pentru faptele sale ostășești e înnoobilat în 1409 de regele Ungariei numit mai sus, și primește ca să stăpânească împreună cu frații săi cetatea Hunedoara și în jur de 40 de sate.

Iancu de Hunedoara este cel care a reușit să oprească invazia turcilor prin adoptarea unei strategii ofensive. În urma succeselor obținute, el devine voievod al Transilvaniei, ban al Severinului, comite de Timiș, căpitan al cetății Belgradului, guvernator al Ungariei.

În Țara Românească, voievodul Vlad Dracul (tatăl lui Vlad Țepeș), dorind să-și mențină tronul, devine în 1537 supusul turcilor, cărora le plătește tribut. Acest lucru însemna că el era nevoit să acorde și ajutor militar în campaniile turcești din Transilvania. Iancu de Hunedoara nu suportă prea mult timp vecinătatea voievodului român Vlad Dracul, aflat la ordinele Porții Otomane. Când acesta era plecat împreună cu fiii săi Vlad (Țepeș) și Radu (cel Frumos) la Adrianopol, Iancu pătrunde în Muntenia și îl ajută pe un voievod care-i era credincios, Basarab al II-lea să ia tronul. Turcii au trimis o oaste puternică pentru a recuceri Țara Românească. Însă la 2 septembrie 1442, pe râul Ialomița, Iancu de Hunedoara reușește să învingă oastea turcească. El salvează astfel Muntenia de primejdia de a fi transformată în pașalic turcesc. Victoria în bătălia de pe Ialomița este prima din șirul succeselor lui Iancu în luptele cu turcii. Iancu de Hunedoara a avut influență nu numai asupra Țării Românești, dar

și în Moldova. Aici îl ajută la domnie (în 1448) pe Petru al II-lea, iar acesta îi cedează un important punct strategic, râvnița cetate a Chilie. Cîndul lui Iancu era să organizeze o mare campanie împotriva turcilor, strîngînd la un loc forțele maghiare, românești, albaneze. Dar acest plan se termină cu o grea înfrîngere suferită de Iancu. În aceste condiții, Muntenia își păstrează autonomia, dar devine dominată de două puteri: Imperiul Otoman și Regatul Ungariei. Această stare avea și o parte favorabilă, pentru că muntenii mijloceau acum comerțul dintre piața turcească și cea ardeleană. În 1453 turcii ocupă Constantinopolul. În 1456, ei atacă încă o poartă importantă a Europei, Belgradul. Aici, Iancu de Hunedoara obține o victorie răsunătoare, care îi aduce faimă europeană și îl face să intre între eroii de legende maghiare, românești și sîrbești. Moare însă în tabăra de la Zemun, lângă Belgrad, răpus de ciumă, necruțată boala a evului mediu, adusă pe aceste meleaguri chiar de invadatorii turci.

Mînat mereu de dorința de a ocupa Europa, în 1562 sultanul turcilor ar fi spus (după afirmația lui Constantin de Ostrovița): „Atîta vreme cît Chilia și Cetatea Albă le țin și le stăpînesc românii, iar ungurii Belgradul sîrbesc, noi nu vom putea avea nici o biruință...” Datorită vitejiei și calităților de strateg pe care le-a avut Iancu de Hunedoara, „porțile” Europei aveau să mai reziste cîteva decenii.

Stimați dascăli, iubiți copii,

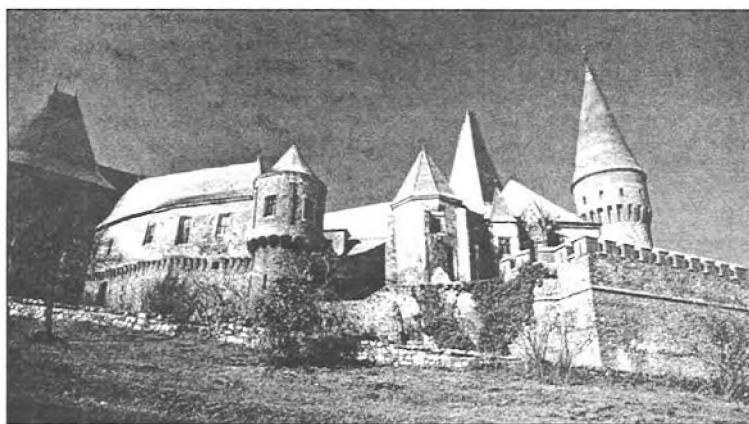
cu credința că vă poate fi de folos, continuăm în numărul de față serialul ce cuprinde cunoștințe elementare despre istoria poporului român. Scurtele „lecții” nu respectă ordinea cronologică, obișnuită în manualele de istorie. Dar la sfîrșitul serialului, aceia care vor urmări număr de număr săptămînalul românesc își vor putea alcătui o carte de istorie; iar cei care în final vor trimite pe adresa noastră *sumarul* acestei cărți, cu titlurile „lecțiilor” așezate în ordine cronologică, vor avea parte de un premiu: o excursie avînd ca scop vizitarea unui obiectiv istoric românesc. Deși e încă vacanță, apelăm la însufleții noștri pedagogi să-și îndrume învățăceii și să-i îndemne să-și alcătuiască prima lor carte de istorie a românilor.

Portretul moral
al lui Iancu de Hunedoara

„A fost un bărbat în care se putea recunoaște marea virtute a Corvinilor, de asemenea, mărinimia, înțelepciunea și vitejia romană. O înfățișare foarte plăcută și o venerabilă robustețe de militar neînvins, iar caracterul său blînd și distins îi împrumuta imaginea demnității romane. Purtările lui, în orice privință, erau foarte nobile. În privința religiei și a justiției, de asemenea, a dărnicii și a facerii de bine era zelos. Nu-i lipsea nici iubirea onestității și cultul prieteniei; într-atît era de stăruitor spre a-și cîștiga încrederea soldaților și simpatia celorlalți, încît toți îl iubeau deopotrivă.”

(Antonius Bonfinius, cronicar italian)

Castelul huniazilor

Un castel grandios, în care poți respira în voie parfumul medieval, pășind pe urmele vitejilor cavaleri și ale frumoaselor domnițe.

Ioan Corvin și corbul

Trăiau în județul Hunedoara trei frați: Radu, Mogoș și Voicu, care erau cnejii români. Dintre aceștia, Voicu a plecat la curtea regelui unguresc din Buda, unde a intrat în garda regească. La plecare, lăsase pe soția sa cu un copil mic în fașe, și îi dăde un inel, ca să-l arate cînd va veni cu Ioan, căci așa îl chema pe copil, la Buda.

Cînd băiatul se făcu mai mare, mama sa plecă spre Buda, să-l caute pe Voicu. Îi însoțea și fratele mamei, unchiul băiatului. Mergînd pe drum și fiind cald, hotărîră să se odihnească la umbra unui copac. Mama și unchiul adormiră, iar băiatul se juca cu inelul. Un corb care era în copac se repezi la Ioan și-i smulse inelul strălucitor din mînă. Copilul începu să plîngă. Unchiul lui se deșteptă, apucă arcul și trase o săgeată spre corb. Pasărea căzu la pămînt cu inelul în cioc. Călătorii își continuară apoi drumul pînă la Buda, unde îl aflară pe Voicu în slujba Regelui. Regelui îi plăcu de Ioan. Îl dăde la școală, să învețe carte. Cînd s-a făcut mare, Ioan s-a făcut soldat și a ajuns chiar general. Pentru vitejiile sale, regele i-a dăruit multe moșii și castelul Hunedoara.

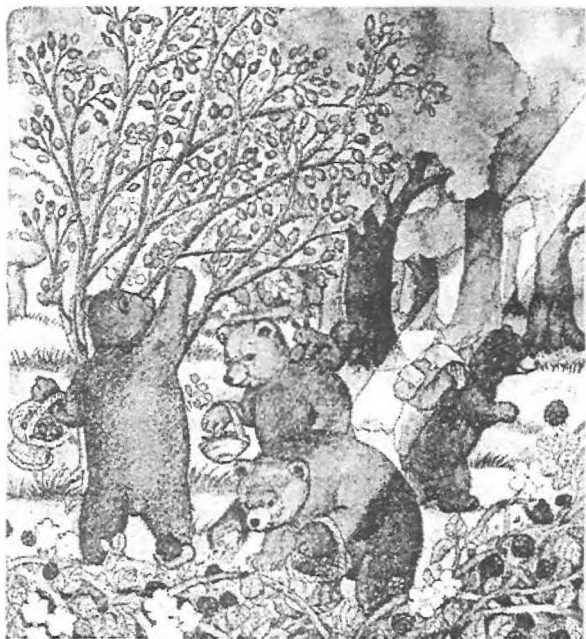
La început îi ziceau și lui, ca și tatălui său, Ioan Românul; după castelul de la Hunedoara îi ziceau Ioan Hunedoreanul; fiindcă bătuse într-un rînd pe turci lîngă Sibiu, îi ziceau și Iancu Sibiianu. Regele i-a mai dat și dreptul ca stema familiei sale să fie un corb cu un inel în cioc. De aceea, îi mai ziceau și Ioan Corvinul, adică Corbeanul. Mormîntul lui Ioan Corvinul se află la Alba Iulia.

(După: Victor Lazăr, *Legende istorice de pe pămîntul României*, Cluj, 1922)

Ursul leneș

De foarte mult timp, într-o pădure mare trăia o familie fericită de urși: tata, mama și trei feciori. Cel mai mic, cu numele de Taps, era un ursuleț vesel și vioi, dar leneș. Când toți trei erau trimiși în pădure la cules de fructe sau zmeură, ceilalți doi erau siliți să facă și munca lui Taps. El dansa tot timpul și râdea, iar când îl cuprindea oboseala se culca sub un copac și dormea.

Într-una din zile s-a întâmplat la fel. Taps dormea, iar frații săi munciau. Dar dintr-o dată se apropie, plutind prin văzduh, o zîna care-l văzu pe Taps cel leneș. „Ei bine, chioti ea, ție am să-ți joc o festă!” Ridică bagheta magică și spuse „Hochi, pochi, liană, Taps e fără blană!” și a dispărut imediat. Taps s-a trezit și îi era tare frig. „Unde este blănița mea? se vaicărea. Of, de ce m-am culcat! Dacă n-aș fi dormit aș mai avea blăniță!” Zîna apără din nou și îi zise: „Dacă de-acum încolo vei lucra cuminte și-i vei ajuta pe frații tăi, am să-ți restitui blănița”. Așa s-a și întâmplat. Iar Taps al nostru era fericit și a devenit culegătorul frunțaș din întreaga pădure. Frații și părinții săi s-au mirat de schimbarea petrecută cu el. Dar Taps nu le-a povestit nicio dată nimic despre întâmplarea cu zîna cea bună.

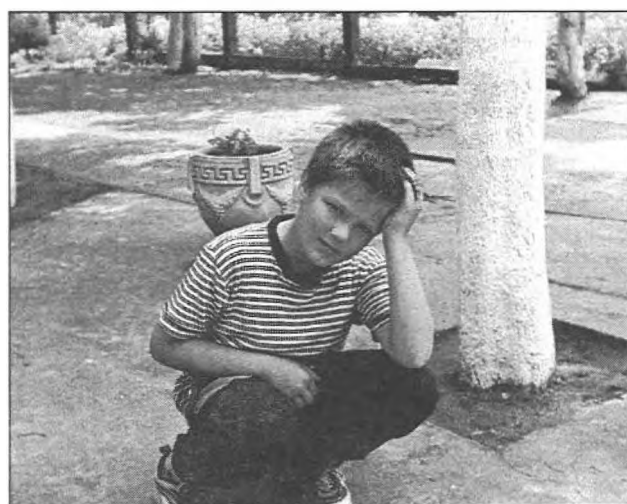

Lumea poveștilor este pe loc de frunte

Prima dată l-am văzut la Săptămîna românească ținută în Școala Generală din Bedeu, în a cărei bănci stă și el zilnic. La prima întâlnire a fost foarte retras și nu vroia să stea de vorbă cu mine. Se trăgea în spate liniștit și nu discuta numai cu prietenii lui. Dar când trebuia să-și arate calitățile, totul a ieșit la suprafață. Deodată i s-a înșeninat fața și a început povestirea „Ursul brun”. A fost o prezentare profesionistă. Toată povestea a trăit-o. Micul artist spunea frazele fluent, neclintit, fără vreo nesiguranță. Atît copii din jurul lui, cît și noi, adulții, ascultam cu atenție, zîbeam chiar râdeam. Dar Tibi nu-și făcea probleme din prezența noastră; povestea în continuare din suflet. Mi-am dat seama foarte repede ce mult poate însemna pentru el ceea ce face.

Cînd am ajuns din nou în Bedeu și am aflat că și Tiberiu Leo va fi prezent la întâlnirea de la școală, am hotărît să discut puțin cu el despre talentul lui de povestire. De data aceasta a fost cu mult mai deschis și nu-și mai făcea probleme din discuție. Fața lui copilărească era atît de sinceră parcă vorbeam cu un adult despre dilemele mari ale vieții.

— Din septembrie vei fi în

clasa a patra, dar ai apărut „pe scenă” de cîteva ori. Cînd ai început povestirea ca profesionist?

— Talentele mele mi le-a descoperit doamna învățătoare Maria Jurca cu doi ani în urmă. Nu am făcut altceva decît am citit poveștile la ora de română. Totdeauna mi-au plăcut poveștile, pentru că mămica îmi citea foarte mult. Acum îmi place mai mult să le văd, decît să le citesc. Uneori însă îi povestesc și frățiorului meu.

— Ai ajuns la mai multe concursuri de povestire. Cîte au fost și ce rezultate ai avut?

— De două ori am fost la Concursul de povestire din Bichișciaba. Anul trecut am luat locul 3 cu povestea „Iepurașul lăudăros”, iar în anul acesta am participat cu povestea „Ursul brun”, pentru care am primit premiul special al

jurii. Aceasta a fost o poveste foarte veselă, tocmai de aceea îmi place tare mult.

— Ce fel de povești preferi?

— Nu-mi plac poveștile triste. Dacă pot, aleg vesele și glumește, ca să ne distrăm cît mai mult.

— De altfel, cine alege poveștile cu care participi la concursuri?

— Totdeauna doamna învățătoare. Alegerea este datorită ei, datorită mea este s-o înțeleg și s-o învăț. După ce am învățat-o, discutăm despre unele tactici de prezentare. Doamna îmi explică unde să pun accentul în propoziție, cum să termin o propoziție și cum să încep alta, ce mișcări sau mimică să fac cînd trebuie. Dar s-a mai întâmplat că am renunțat la propunerea învățătoarei, pentru că limbajul a fost foarte greu. La sfîrșit, totdeauna ne înțelegem.

— Nu te-ai plictisit încetul cu încetul de povești?

— Nu. Îmi plac și acum și vreau să continuu și pe mai departe să iau parte la concursurile de povestire.

— Trebuie să ai o poveste preferată dintre toate cele cunoscute.

— Da, am. Dintre poveștile maghiare îmi place cel mai mult „Cătușul de vulpi”, iar dintre cele românești „Ursul Brun”.

Elevul școlii din Bedeu nu alege doar un singur domeniu, în care să-și arate talentul. A obținut succese laudabile și la concursuri de dans și de cînt. Dar, după cîte m-a asigurat, lumea poveștilor este pe loc de frunte.

Rita Ruja

Din istoria orașului Giula

1. Din ce an datează primele documente atestate ale orașului Giula?

Din anul 1214.

2. În anul 1476, regele Matei dăruiește orașul fiului său. Cum s-a numit?

Ioan Corvin (care în anul amintit a fost de numai 9 ani).

3. Cum s-a numit inginerul italian care a reconstruit și întărit cetatea în timpul războaielor împotriva turcilor?

Paolo Mirandola.

4. Cînd a început asediul cetății de către otomanii conduși de pașa Pertaf?

La 2 iulie 1566.

5. Cînd au fost izgoniți turcii din Giula?

La 18 ianuarie 1695.

6. Cîți ani a fost Giula reședința județului și al ținuturilor bichișene?

234 de ani (1715–1949)

7. Cînd au fost dezarmați la Giula 9 dintre cei 13 generali martiri de la Arad?

La 22 august 1849.

8. Cînd s-a înființat Liceul românesc „Nicolae Bălcescu”?

În anul 1949.

9. Cine a fost Gheorghe Cohan?

Pictor de origine română, născut la Giula (1910–1966).

10. Cu ce titlu a fost lansat organul de presă al românilor din Ungaria?

Libertatea Noastră.

11. Cînd a fost prezentat la Teatrul Cetății primul spectacol în aer liber?

În anul 1964, drama Ernani, de Victor Hugo.

12. Cînd și-a deschis porțile baia termală Várfürdő?

La 1 mai 1959.

Ana Crișan

ÎNTREGUL AN ÎN VALEA IADULUI...

Cu aceste cuvinte începe invitația familiei Sferle din Micherechi la casa lor de odihnă denumită *Cabana Ciacra* din România. Ea se află în Valea Iadului, între Stîna de Vale și Piatra Craiului, la o altitudine de 1500 de metri. În mijlocul văii este un lac de acumulare cu o lungime de 12 kilometri și o adîncime de 80 de metri.

Știind de mai mulți ani despre locul preferat de mulți din Ungaria, am hotărît să vă invit să facem cunoștință cu acest loc printr-un interviu cu Ana Sferle.

— *De unde a venit ideea să cumpărați o cabană în România?*

— Totdeauna am vrut să avem cu familia un loc propriu, al nostru, pentru a petrece acolo vacanța oricînd dorim, dar am găsit greu un loc potrivit din toate privințele. Prima dată în anii '90 am căutat aici în Ungaria, însă nu am aflat niciunde un loc cu munți și cu văi, care ar avea un preț convenabil pentru noi. În urma sfatului unui unchi din Oradea, în 1993 am încercat să cumpărăm locul, unde se găsește acum această cabană. La început a fost greu,

pentru că pe atunci sistemul pe atunci din România a fost altfel. În ceea ce privește locul, a fost un teren aproape pustiu, pe atunci nu au fost încă vile, dar de atunci s-au construit peste 300. După ce, în general, am trecut de piedicile administrative și birocratice am început construirea clădirii. Acum avem trei nivele, un balcon, 10 camere cu 45 de încăpere.

— *Ce posibilități oferă această regiune în lunile reci sau acum vara?*

— Pentru cei care vin iarna, este recomandat schiul. Aici trebuie să amintesc că în apropierea vilei noastre se află o pîrtie de schi cu telescaun. Iar în lunile mai calde se pot face drumeții, se pot vizita peșterile din împrejurime, se poate urca pe munte. Lacul este plin de pești, păstrăvi, se poate face baie în loc, dar bineînțeles omul se poate bucura și de altele avantaje ale lacului, ale aerului curat și ale frumuseții peisajului. Fiecare vizitator își află ocupație pe placul lui. Unii stau

la plajă sau joacă fotbal, alții joacă cărți, iar seara fac foc de tabără. Dar are un mare succes și tocana de oaie, pentru care nu trebuie călătorit, deoarece se poate cumpăra carnea, adică oaia direct de la păstorii de acolo. Mulți ne întreabă din Micherechi: „Cînd mergem la o tocană de oaie?”

— *Din ce sferă provin oaspeții care trag la cabană?*

— Nu este numai o singură sferă, dar în general

avem oaspeți din Ungaria. Unii se reîntorc iarăși și iarăși, iar sînt și alții care au aflat despre acest loc de la un cunoscut sau din prospect. Și vîrsta oaspeților noștri este foarte schimbătoare. Vin de la cei mici pînă la cei mai în vîrstă, vin medici și avocați, dar vin și grupuri de tineri sau de copii. Fiecare vîrstă, orice grup este așteptat cu drag în tot cursul anului.

Rita Ruja

Fotografii din arhiva familiei Sferle

Sfaturi cosmetice de vară

Anotimpul cel mai cald ne obligă să fim și mai atenți la igiena individuală și la pielea noastră. Atît în aer liber cît și într-o încăpere soarele, aerul, clima au mare influență asupra pielii. Nu este de loc inutil să știm cîte ceva despre probleme specifice cosmetice de vară, trebuie să știm despre anumiți factori importanți legați de îngrijirea frumuseții, a sănătății pielii. Cel

mai simplu este să întrebăm direct o specialistă. Am consultat-o la Micherechi pe cosmeticiana Eva Netea.

— *Cum trebuie să ne pregătim pielea pentru vacanța de vară?*

— Înainte de a pomi în vacanță, propunem curățirea temeinică a pielii, dar merită să mergem la cosmeticiană și după vacanță, pentru un tratament pentru regenerarea ei.

— *Ce fel de creme propuneți pentru plajă?*

— La plajă să folosim cremă și ulei de plajă cu un număr mare de factori, care ne apără de razele UVA și de cele UVB. Razele UVA accelerează îmbătrînirea și încrețirea pielii, iar razele UVB provoacă arsuri și chiar cancer de piele. Pentru prevenirea acestor pericole pot recomanda creme cu substanțe naturale, cum este

crema cu roșii, care este un produs al laboratorului ILC SI. După plajă să folosim cremă de hidratare și de îngrijirea pielii.

— *Cum ne putem machia în cursul verii?*

— Pentru cei care se duc des la ștrand propunem vopsirea rezistentă a genelor și sprîncenelor, fiindcă rimelul irită ochii și se mînjește, vopseaua nu este dăunătoare și nu intră în ochi. Pentru machiaj să folosim cremă de pudră, deoarece datorită efectului ei hrănitor de reflexia luminii, hrănește pielea prin conținutul ei de vitamine.

— *Ce fel de sfaturi puteți recomanda celor care stau la plajă sau pentru cei care preferă lumina de la solarium?*

— La plajă ori la solarium nu este recomandabilă folosirea machiajului sau a parfumurilor, deoarece aceste substanțe pot provoca ridarea și uscarea excesivă a pielii din cauza razelor ultraviolete.

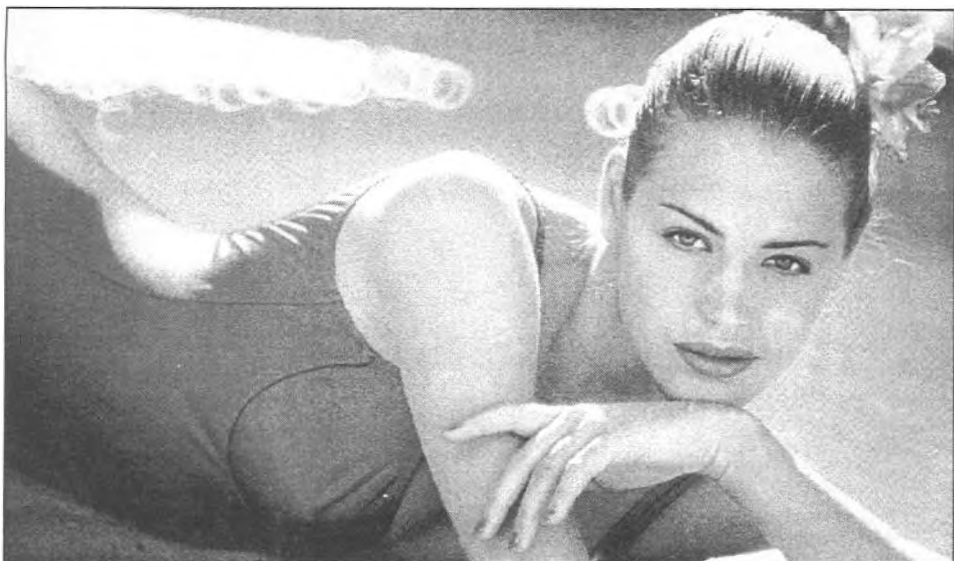
— *Se vorbește mult despre posibilitățile cosmetice de casă.*

Care sînt substanțele care se recomandă pentru orice tip de piele?

— Fructele și zarzavaturile din grădinile noastre nu sînt numai gustoase, dar se pot folosi și ca mască de reîmprospătare a pielii. Astfel de legume și fructe sînt castraveții, morcovii, vișiniile, pișciile zdrobite sau răzuite aplicate ca pastă pe față și pe decolteu. Lăsînd să se absoarbă prin piele, vreo 15-20 de minute, vom realiza rezultate excelente.

— R. R. —

„Cînd nu am de cine, rîd de mine”

La Macea s-a organizat pentru a zecea oară Festivalul de umor „Gura satului”

Foarte aproape de noi, la numai doi kilometri de granița româno-maghiară, în comuna Macea s-a organizat la sfîrșitul săptămîinii trecute cea de-a zecea ediție a Festivalului de Satiră și Umor Sătesc „Gura satului”. Localitatea care se află vizavi de Leucuşhaz, la 20 de kilometri de Arad, este renumită în România pentru că din 1983 se organizează aici din doi în doi ani acest festival-concurs cu caracter național, iar pentru turiști este însemnat și pentru că are un castel mare, înconjurat de un parc frumos. Într-un colț al acestui parc se găsește și monumentul și mormîntul comun al generalilor Damjanich și Lahner din armata revoluționară maghiară, executați la Arad, la 6 octombrie 1849.

Dacă toți locuitorii din Macea sînt numai pe jumătate atît de veseli și distractivi ca primul om al comunei, primarul Ioan Mercea,

Caricatură de
Ștefan Popa Popa's

atunci în localitate domină voia bună și atmosfera plăcută. Domnul Mercea este acel primar renumit care știe să cînte din frunză și care spune poezii în stilul și după maniera unui copilaș de grădiniță.

Între 3-5 august, Macea a fost capitala umorului, unde motto-ul a fost:

„Dacă a trecut o zi și n-ai rîs, ai trăit degeaba”. Și în acest an, juriul festivalului-concurs a fost condus de un președinte al cărui cuvînt cîntărește greu în dramaturgia românească: scriitorul Dumitru Solomon. Alături de domnia sa din juriu a mai făcut parte renumitul caricaturist Ștefan Popa Popa's, actorul Ernest Maftei, Ion Văran, directorul Teatrului din Arad etc. Festivalul a început cu vernisarea Salonului bienal de caricatură, patronat de Popa Popa's.

„Gura satului” a adus pe scena Căminului Cultural de la Macea foarte multe grupuri satirice din diferite zone ale României, românii din afara țării fiind reprezentați doar de cîțiva tineri din Torac, Voivodina. (Ar trebui să ne gîndim

Castelul din Macea

ca peste doi ani, la următoarea ediție a festivalului de umor, să participe și cîțiva români din Ungaria.) Premiile întîi ale festivalului au fost cucerite de grupul satiric „Plai cu noi” din Jibou, grupul satiric „Hăulita” din Arad, iar la caricatură cel mai bun a fost un elev de-al lui Popa Popa's, Ciprian Stanciu, un tînr

de numai 17 ani, din Caransebeș. Drept mesaj al festivalului am putea cita cuvintele venerabilului actor octogenar Ernest Maftei, care a dovedit din nou că umorul este cel mai bun leac pentru menținerea tinereții spirituale: „În fiecare zi rîd. Cînd nu am de cine, rîd de mine.”

E. Iova

În grai viu

Am citit că...

Pă vremuri, cînd în prunție me on vecin d-a tatii bătrîn o fost ciosu satului, dă multe uări mă-ntălnem cu iel în hotar. C-o botă strîmbă și c-on cîne negru lîngă iel umbla dup-on duleu pă altu, așe grîje dă bucatele sătenilor. Că su paza lui s-or întîmplat și furături, asta îi dă netăgăduit. Da barem cei care ș-o pus uătii pă produsăle altora, o știut că poate fi prins și dat în leje. Da ce-i drept îi drept: mai mulț or scăpat cu ptele curată, dîcît cei duși în fața birăimii.

Dă tâte aște atunci m-am adus aminte cînd am citit dăspră on bătrîn dîn satu vecin. Numele nu i-l știu, dăuarece iel numa așe s-o-nvoit să vorbască dăspră pățanie lui cu tălharii, dacă nu i-or pune numele-n uisag. Băsamă și frica asta treabă să aibă ceva cauză serioasă.

Bogăt și dăstul că țaranu nost să ponoslește cum că în anu aista o sămănat on hold mic dă croampe. On hold mic, că atîta i-i tăt pămîntu arător. Croampele or răsărit frumos, or crescut binisor, omu nost o fost fericit că a ave oleacă dă cîștig cu iele. O fost mulțămît cu iele, c-or fost mîndre, adecă și pă placu hoșilor. Că mai nante la Rusalii i-o dijmălit cineva croampele. Atunci or cules numa cîteva cuiburi dîntră cile mai mărișoare. Apoi la o lună, iară or mai furat dîn iele, d-atunci cu căruța. Apoi cînd, dîn ce i-o mai rămas, ș-o lăsat cîteva cuiburi dă sămînjă, p-acile le-or robălit pă tâte. Așe că sărmanu om plugar o rămas cu pun-ga goală: iel o sămănat, alfi or secerat.

Cînd l-or întebat că dară dîrce nu s-o dus la primărie cu ponosu lui, atunci ista o-nceput să-nșire că în cîte locuri s-o căznit iel în vara asta, da nici ajutor, nici dăspăgubire n-o căpătat dă nicăieri.

Apoi o vinit voarba și dă cioșie. La una ca asta primaru i-o povestit cum că cioșie i-ar costa atîte ș-atîte milioane dă forinț, că ar trebui cel pușîn doi, trii cioși cu mașine și cu telefoane. Plata lor, telefoanele, mașinile și benzina ar costa mai mult dîcît pagubile pă care le fac tălharii ș-așe. Nu-i voarbă dă zmintelă: telefoane și mașini pântru cioși! Io știu bine că viața s-o modernizat și la sate. Da turnna în așe măsură că nici păzire pămînturilor însămîntate să nu să poată face alcum dîcît numa cu telefoane și mașini prețioasă? Uoare n-ar fi d-ajuns ș-amu doi, trii bătrîni cu cîte-o pușcă dă vînat și cu cîte-on cîne lîngă îi? În forma asta cioșie n-ar duce mai mult dă cîteva sute dă mii dă forinț la an. Mai bine zîs, la cîte-on jumătate dă an, că sezonu cioșiii nu îi mai lung dă cinci, șasă luni. Apu și la sate să află tare mulț oameni săraci și fără loc dă muncă. Baiu nost, da asta-i situație...

Sfatu bătrînului tădauna îi în cînste. Poate n-ar strîca să fie luat în samă – barem dîn cînd în cînd.

Vă salută cu drag:

Ion Podaru
pensinar

Despre gîștile care singure s-au dus acasă

„Iaca că mai an, cînd eram copilaș rău, de opt-nouă ani, umblam cu gîștile, vara pă miriș'te. Ce să-ntîmplă aici oda-tă?! Am mîrs încolo cătă gran'îță. Era acolo un canal de-a lungul frontierei – să numea Védögát, era acolo apă cam adîncă. Noi, ca copii, ne jucam acolo pă miriște la umbră, mai făcem colibă și ce știu io ce... Și cînd îi odată, hai că tra să mergem acasă. Ș-apu fiecare-și coată falcău, grupu dă gîște. Io p-a noaște nicări. Da inde-s, da inde-s, bli-bli-bli, strîg dîpă gîște... nu mai vin... Ai, d-apu nu-s mai, ș-apu hai, să-nșărează, o mîrs soarele jos, tra să mergem acasă! Careva spune, poate că ar fi mîrsă altan păstă gran'îță. Dîncolo erau sălașuri și poate că am văzut noi acolo gîște, da nu ne-am adus aminte să ne uităm imediat. Și vinim cătă casa amărîți, năcăjiți, plîngînd că, da inde-s gîștile noaște... Și mama ne ie la brînci și mere în ceie zî și să uită p-acolo-nprăjur, roată-roată, da nicări nimic... Cînd la două tri zile, sara, mere mama afară și aude la ușe uliți ceva gălăgie dă gîște. Dăschide ușe, vin gîștile noaște, dă numa nu să zdrobeu una pă alta... Na, zice mama, pară-ți bine că or vinit gîștile noaște acasă! Atunci era noapte, n-o fost electrică ca-ș-amu, n-o văzut altceva nimică. Cînd dimineața să le scloboade, adică la gîscoi era în grumaz o hîrtie, legată ca ș-o panglă. Îi scris acolo: „Bună sara, gazda nost! 29 am fost, sora noastră ferbe-n oală, noi venim în piele goală!” Na și ce-i, ce-i...??? Anumără mama gîștile, că zău că-s numai 28, una mai pușîn și gîștile dubite. La mama nu i-o părut bine că or fost dubite, da i-o părut bine că or vinit acasă! Ș-apoi ne-am dat noi sama, că ce s-o fi putut întîmpla. Dîncolo erau sălașuri mai multe și erau aduși coloniști, și or știut că gîștile numa d-aci dî la Micăret' or putut să margă și tăt ș-or bănuiră băsamă, că iaca a căuta stăpînul gîștile... Așa am pățit noi cu gîșt'ile.”

Întîmplare culeasă de Gyöngyi Mocan de la Gheorghe Dulău din Micherechi

Într-o celebră scriere SF („Fahrenheit 451⁰⁰” – intitulată după temperatura la care ard cărțile), Ray Bradbury imagina o societate fără cărți, în care câțiva proscriși se străduiesc să alcătuiască o bibliotecă (desigur, ilegală în societatea respectivă) în propria memorie. Fiecare membru al grupului trăitor în afara legii învață pe de rost mai multe volume, pentru ca acestea să nu se piardă definitiv, în cazul în care ar fi arse și ultimele cărți ascunse de proscriși. Ca în multe cazuri însă, realitatea depășește imaginația sau, cel puțin, o completează.

În închisorile comuniste din România au fost trimiși după gratii nenumărați scriitori care au fost lăsați, uneori câte 10-15 ani la rând, fără urmă de hârtie sau creion. Mai mult pentru a-și umple zilele decât pentru a-și împlini vocația, poeții deținuți alcătuiau versuri în memorie. Cei care nu erau poeți participau la actul creator învățând pe de rost versurile și jucând astfel rolul creionului și al hârtiei. Chiar și după ieșirea din închisoare era însă periculos să transcrii aceste poeme, de obicei „subversive”, socotite „dușmănoase” de regimul comunist, așa că foștii deținuți politici, ca niște veritabile cărți umblătoare, au continuat să păstreze versurile în memorie până la începutul anilor '90, când au ajuns să fie publicate. Am întâlnit prin 1991-1992 bătrâni care știau încă pe dinafară sute de poeme compuse în închisoare. Între ei erau câțiva campioni care duceau în minte „tot Radu Gyr”, ba chiar și câteva poeme apocrife, despre care nu se mai știa dacă au fost compuse

Poetul cel mai poet

de Gyr sau de altcineva. A ști „tot Radu Gyr” sau, dacă nu, măcar o parte din ce alcătuiuse poetul în închisoare, era o cale de a rezista mai ușor detenției, iar după ieșirea din penitenciar, era un titlu de glorie. Fără ajutorul acestor „biblioteci umane” nu ar fi fost posibilă editarea, după 1990, a poemelor lui Radu Gyr, Nichifor Crainic, sau a altor poeți români pe care regimul comunist a preferat să îi știe închiși.

Pe Gyr, comuniștii l-au „moștenit” de la regimul Antonescu și au socotit că e mai bine să nu-l lase în libertate. Mai mult, o poezie (firește, strict orală), care a avut o așa de largă circulație în primii ani de comunism încât a ajuns și la urechile partidului („Ridică-te Gheorghe, ridică-te Ioane!”), considerându-se (pe bună dreptate) că instiga la o revoltă anticomunistă, i-a atras lui Gyr condamnarea la moarte (care până la urmă i-a fost comutată la închisoare pe viață). E un caz, poate, singular, când o (singură) poezie stârnește un regim totalitar și îl face să dorească eliminarea fizică a autorului.

În 22 de ani de închisoare, Radu Gyr (1905-1975) a creat (folosind memoria colegilor de celulă ca unică metodă de a-și „imprima” versurile) o poezie paralelă cu cea pe care o scriau (în cărți veritabile, tipărite pe hârtie) poeții agreeți și ținuți în brațe de partidul comunist. Dar activitatea sa a început înaintea detenției și a continuat după grațierea generală din 1964. A păcătuit, poate, cum s-a spus, printr-un tradiționalism excesiv; dar, afară de predispoziția spre o poezie cu ritm și rimă, tradiționalismul său se rezuma la aplecarea spre o tematică în care credința, neamul, satul, împreună cu motivele adiacente, reprezentau opțiunile sale predilecte. În rest, nu se poate spune că Gyr (pe numele adevărat Radu Demețrescu, Gyr fiind o anagramă savantă după numele unui deal din zona în care a copilărit) nu își însușise evoluțiile poetice ale timpului său. De altfel, era un poet cultivat (se află azi sub tipar cursul pe care l-a ținut la Facultatea de Litere din București în perioada în care era asistentul profesorului Mihail Dragomirescu), dar, la fel ca alți poeți interbelici (în primul rând Nichifor Crainic), prețuia în mai mare măsură pleiada de autori europeni de factură religioasă, mistică, de tipul Rainer Maria Rilke sau Paul Claudel, și nu generația suprarrealistă (cu orientare de stânga). Gyr nu s-a străduit nici să fie poet mare, nici poet inovator, dar a reușit fără eforturi să fie poet, poate cel mai poet dintre poeții români.

Încă din anii debutului editorial (la sfârșitul anilor '20), Gyr a reinventat genul baladei culte, pe care îl utilizaseră și câțiva antecesorii, dar care avea să cunoască apogeul după al doilea război, prin autori ca Ștefan Augustin Doinaș sau Radu Stanca. Marele maestru al genului trebuie considerat însă Gyr, cel puțin pentru „Întoarcerea lui Ulise”. Hans Bergel a

publicat în Germania o carte întreagă numai despre acest poem magistral.

Până la clasicizarea autorului „Întoarcerea lui Ulise” (adică, foarte probabil, până va fi „grațiat” și de comunitatea intelectuală românească pentru păcatul de a fi fost legionar și de a fi compus chiar și versurile imnului mișcării de extremă dreaptă românească, „Sfântă tinerete legionară”, în ciuda faptului că avea și origini evreiești), Radu Gyr rămâne deocamdată, pentru cei mai mulți, principalul poet al închisorilor comuniste. Din perioada 1945-1965 a literaturii române, înecată de proletcultism și sufocată de ode în-

chinate partidului și clasei muncitoare, prea puțin poate supraviețui în istoria literară. Aceasta însă doar dacă luăm în considerare numai literatura oficială. Pentru că în închisoare (ca, de altfel, totuși în mai mică măsură, în exil) se crea o poezie română paralelă, care face ca anii de început ai comunismului românesc să nu fie chiar atât de sterili din punct de vedere al creației lirice.

Poezia definitorie (și, poarecum, clasicizată) a liricii românești de detenție este „As'noapte, Iisus” (de fapt, e o poezie fără titlu, cunoscută însă după cuvintele cu care se deschide primul vers). Dumnezeu, după ce se făcuse om, se face acum deținut politic, pentru a-și împărți propria suferință cu cea a militan-
tului anticomunist:

*As'noapte Iisus mi-a intrat în celulă.
O, ce trist, ce înalt era Christ!
Luna-a intrat după El în celulă
și-L făcea mai înalt și mai trist.*

*Măinile Lui păreau crini pe morminte,
ochii adânci ca niște păduri.
Luna-L spoia cu argint pe veșminte,
argintându-l pe mâini vechi spărturi.*

*M-am ridicat de subț pătura sură:
- Doamne, de unde vii? Din ce veac?
Iisus a dus lin un deget la gură
și mi-a făcut semn să tac...*

*A stat lângă mine pe rogojină:
- Pune-Mi pe răni mâna ta.
Pe glezne-avea umbre de răni și rugină,
parcă purtase lanțuri, cândva...*

*Oftând, Și-a întins truditel oase
pe rogojina mea cu libărci.
Prin somn, lumina, iar zăbrelele groase
lungeau pe zăpada Lui vârgi.*

*Părea celula munte, părea căpățână,
și mișunau păduchi și guzgani.
Simțeam cum îmi cade tâmpla pe mână,
și am dormit o mie de ani...*

*Când m-am trezit din grozava genună
miroseau patele a trandafiri.
Eram în celulă și era lună,
numai Iisus nu era nicăieri...*

*Am întins brațele. Nimeni, tăcere.
Am întrebat zidul. Nici un răspuns.
Doar razele reci ascuțite-n unghere
cu sulița lor m-au împuns.*

*- Unde ești, Doamne? - am urlat la zăbrele.
Din lună venea fum de căpui.
M-am pipăit, și pe mâinile mele
am găsit urmele cuielor Lui.*

Radu Gyr, în 1980, la aniversarea lui Nichifor Crainic împreună cu Petre Ghiață

Istoricul editării revistei Izvorul începe aproape concomitent cu ieșirea de sub tipar a primului tom al publicației „Din tradițiile populare ale românilor din Ungaria”. Chiar în timpul lucrărilor de pregătire ale primului număr al serialului din urmă, noi, cei cîțiva fondatori, ne-am dat seama pe de o parte că spațiul acesteia – raportat la exigențele crescînde – e cu totul insuficient, pe de altă parte am constatat cu regret și faptul că nu toate lucrările luate în considerare pentru „Din tradiții...” ating nivelul corespunzător unei publicații așa-zise științifice. Însă, bine știm, noțiunea de „nivel științific” cuprinde o întinsă scară gradată a unor valori variabile, ale cărei limite într-o direcție sau alta nu pot fi fixate nici măcar cu aproximație. În consecință, sub aspect științific, chiar și o simplă dată incertă, un detaliu original sau un document inedit, în realitate, pot fi considerate drept calitate de pondere, inclusiv

O revistă (mică) care rezistă (încă)

apucate: „În buget nu figurează cheltuieli de acest gen!”

Noua tentativă am așezat-o într-un alt context. La ultima ședință din anul 1979 a Prezidiului UDRU

am înaintat în scris și recomandarea și proiectul financiar al revistei visate. Nici așa nu mi s-a acordat sprijinul solicitat. Cînd, în fine, mi-am dat seama că singuratic nu mi rămîne șansă să-mi realizez planul, în vederea împlinirii conceptului inițial, – și pentru ca să mă pot lepăda de acest cerc vicios! – am schimbat tactica: În toamna anului următor, din proprie inițiativă, dar sub egida Uniunii, am organizat cercul de etnografie și folclor, numit pe scurt **Cercul „Izvorul”**. În sine acest pas n-ar fi avut prea mare importanță, însă noua „mutare tactică” pînă la urmă s-a dovedit a fi folositoare: În ultimul trimestru al anului 1982 a ieșit de sub tipar primul număr al revistei de etnografie și folclor sub denumire similară, deci **IZVORUL**, cu un comitet de redacție format din membrii fondatori ai Cercului „Izvorul”.

Dat fiind că din prefața acestui modest volum (patru coli de tipar) putem afla unele amănunte semnificative, cred de bine să reproduc integral acest text:

„Cercul de etnografie și folclor al Uniunii Demo-

cratice a Românilor din Ungaria, odată cu actul constituirii sale, a adoptat un program de activitate axat pe culegerea, prelucrarea și publicarea tuturor

scop nemijlocit așezarea pe hîrtie a unor detalii ale pitorescului folclor românesc de pe aceste meleaguri: materiale descriptive, prelucrări de texte originale,

fragmente și studii de tot genul, date, note ș.a.m.d.

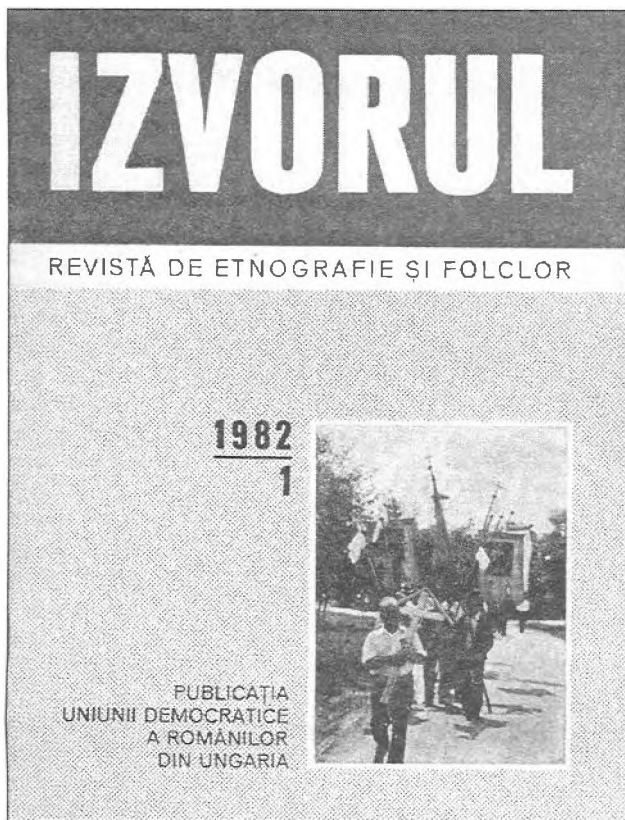
În dorință scopul este unitar: respectarea la maximum a autenticului, căci numai adevărul redat cu fidelitate poate să folosească cititorului de azi și de mâine al periodicului nostru.”

În primii cinci ani ai existenței sale, **IZVORUL** a apărut consecutiv, așa cum figura în casetă, adică de două ori pe an. Ca apoi, pentru prima

dată să i se întrerupă apariția pe o durată de doi ani, explicația (de nevoie) fiind următoarea: „Motivul pau-

nici în viitor nu ne va sta la dispoziție conform perioadei anterioare, deci asigurîndu-ne o prezentare de cîte două ori pe an.” (Izvorul, 1988/1 p.2) În realitate – tot din păcate! – nu lipsa de bani, ci lipsa de bunăvoință și de înțelegere a rostului editării revistei a făcut ca autocrații de atunci să respingă susținerea și ocrotirea acestei activități. Gospodărirea la grad de lux din acel deceniu nu a arătat sub nici un alt aspect chibzuială și pricepere în distribuirea subvențiilor asigurate de stat. În același timp, deoarece pe acele vremuri activități editoriale nu prea puteau fi sprijinite din surse centrale decît prin intermedierea vreunui organ administrativ cu autorizație specială – în cazul nostru UDRU, – fondurile financiare necesare nici nu puteau fi asigurate decît pe această singură cale. Așadar, Comitetul redacțional a fost nevoit să ia la cunoștință deciziile Uniunii și a conducătorilor ei – pe alocuri îndărătniciți.

Din nefericire, starea lucrurilor nici în deceniul următor nu s-a schimbat spre mai bine. Transformările radicale în sistemul de finansare de ultimă oră îi obligă pe redactorii actuali ca, de la un număr la altul, să cerșească bani prin concursuri nesigure; să se înjosească în fața diferitelor fundații miliardare; să asis-

Comitetul redacțional:

1. dr. János **BENCsik**
2. Lucia **BORZA**
(lector)
3. Maria **BOTEA**
4. Elena **CSOBai**
5. Maria **GURZĂU**
6. Al. **HOȚOPAN**
(redactor)
7. Emilia **MARTIN**
8. Gheorghe **MARTIN**
9. Maria **PUI**
10. Ioan **RUJA**

punct de plecare spre o cercetare aprofundată.

Pornind de la această idee de bază, pe la sfîrșitul anilor '70 am înaintat o propunere conducerii Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria în care am schițat intenția – sprijinită cu suflul și de recunoscuta cercetătoare, doamna *Agnes Kovács*, – de a redacta o revistă mică, în care ar căpăta loc (să le zicem) lucrări mai modeste, date etnografice, fotografii de arhivă, recenzii, știri vizînd activitatea de culegere și prelucrare a unor valori folclorice etc. Acțiunea întreprinsă în acest scop a fost refuzată categoric, fără să mi se dea explicație acceptabilă. Respingerile, și pe acele vremuri, se făceau pe

acelor valori de geneză populară care încă se găsesc din abundență și în grai viu în bogata moștenire a românilor din Ungaria. Iar pentru ca roada muncii acestui modest colectiv, format din însuflețiți amatori, să poată deveni o sursă a autocunoașterii, o metodă a aprecierii trecutului și prezentului nostru, o oglindă documentară a autenticității, i s-a creat posibilitatea inaugurării unei publicații etnologice, periodicul căpătînd titlul semnificativ **IZVORUL**, noțiune cu referire directă la locul de naștere, la puritatea, la forța demonstrativă a tezaurului cules de pe buzele părinților, moșilor și strămoșilor noștri.

Așadar, caietul nostru **IZVORUL** își propune ca

Debuturi în revista IZVORUL

1. Elena **Csobai**: *Colindatul și umblatul cu steaua și cu icoana la românii din Giula*, 1982/1, p. 40-47.
2. Emilia **Martin**: *Vîfleimul la Bedeu*, 1982/1, p. 35-39.
3. Stella **Nicula**: *Anecdote din Chitighaz și Otlaca-Pustă*, 1992, p. 30-34.
4. Irina **Garami**: *Obiceiuri de post la Săcal*, 1984/2, p. 36-44.
5. Stela **Roxin**: *Ciocnitul ouălor de Paști*, 1984/1, p. 38-29.
6. Maria **Sălăjan**: *Obiceiuri care marchează momente importante în viața omului*, 1983/2, p. 15-19.
7. Maria **Botea**: *Corpul omului, Credințe și superstiții*, 1983/1, p. 38-43.
8. Florentina **Marc**: *Obiceiuri care marchează momente importante în viața omului*, 1982/1, 12-21.
9. Gheorghe **Santău**: *Cîlcoșul – un joc chitighăzean*, 1985/2, p. 40-41.

Redactorii revistei:

1. **Alexandru Hoțopan**: Volumele apărute între anii 1982-1989 și numărul din anul 1992;
2. Elena **Csobai**: numărul 1990/1;
3. Emilia **Martin**: Numerele apărute (în format nou) de după anul 1993.

zei este foarte simplu: bugetul Uniunii democratice a Românilor din Ungaria – sub edida căreia au apărut și numerele anterioare, – nu ne-a făcut posibilă publicarea fără întrerupere a caietului nostru etnografico-folcloric. Din păcate, fondul financiar actual

te la risipa de milioane a organismelor noastre proprii ș.a.m.d. Dar, din fericire, atît însuflețirea lor, cît și revista încă rezistă! Și ar fi mare păcat, dacă... Mai bine să nici nu ne gîndim la încetarea ei din viață.

Al. Hoțopan

Fotbal

Au pornit motoarele și în fotbalul românesc

În timp ce au început luptele noului campionat românesc, Steaua, FC Brașov, Dinamo și Rapid București se pregătesc pentru cupele internaționale, iar echipa națională pentru amicalul cu Slovenia

Întâlnirea marchează ultima etapă de pregătire pentru continuarea luptelor pentru Campionatul Mondial 2002, me-

Rapid a câștigat categoric la Timișoara

La sfârșitul săptămânii trecute, după o vacanță de aproape două luni s-au disputat meciurile primei etape a Diviziei A din România. Recent promovata echipă bănățeană UM Timișoara a avut un debut nu prea promițător. Din partea Rapidului București au fost înfrinți pe teren propriu cu 0-3, rezultat care se poate explica prin evoluția timidă a timișorenilor. Gazdele, deși au combinat bine, au părut prea intimidati de jocul din cea mai înaltă divizie. În acest fel, cei 10 mii de spectatori, care au umplut stadionul bănățean, au fost obligați să se ducă spre casele lor numai cu speranța că va fi și mai bine. Oricum, meciul a confirmat că fotbalul orașului Timișoara

este încă departe de gloriosul său trecut istoric. FC Brașov, cealaltă reprezentantă a României în Cupa UEFA a deschis sezonul la Constanța, unde a jucat un 1-1 cu nou promovata echipă a Farului. Echipetele Rapid și FC Brașov au jucat meciurile turului preliminarilor Cupei UEFA joi, după încheierea ediției noastre. Tot după încheierea ediției, dar miercuri, Steaua București a înfruntat Dinamo Kiev la București, în preliminariile Ligii Campionilor. Despre evoluția cluburilor românești în cupele europene vă vom relata în numărul nostru din săptămâna viitoare.

Pe 15 august, naționala României va juca la București un meci amical cu Slovenia.

ciuri care se vor relua la începutul lunii septembrie. Curiozitatea partidei este că miercuri va debuta în noua sa calitate de selecționer al tricolorilor. În această postură a și furnizat prima sa „invenție”. Cumnatul său, Gică Popescu, se va afla din nou în centrul liniei defensive, iar mijlocasul Mihai Tararache de la Grashoppers Zürich va fi convocat pentru prima dată în echipa selecționată a României. Șt. Crâsta

TENIS

Premieră pentru Andrei Pavel

Jucătorul de tenis este primul român ajuns în finala de Masters Series și, folosindu-se de ocazie, nu l-a iertat pe australianul Patrick Rafter

Andrei Pavel a ajuns în finală, după ce a trecut simbată, în semifinalele turneului de la Montreal, de germanul Tommy Haas. La scorul de 6-4, 5-0 în favoarea lui Pavel, Haas a abandonat meciul, acuzând unele dureri la spate. Pavel i-a mai eliminat cu 6-7 (4), 6-4, 6-2, în sferturile de finală pe americanul Andy Roddick, un jucător de 18 ani care trecuse cu un tur înainte de favoritul nr. 1 al turneului, brazilianul Gustavo Kuerten, și cu 6-0, 6-2 pe marocanul Hachim Arazi, în optimile de finală. Andrei Pavel a reușit astfel să se califice pentru prima oară în carieră în ultimul act al unui turneu de Masters Series, competiția de la Montreal, dotată cu premii în valoare de 2,95 milioane de dolari, fiind a șasea din cele nouă care alcătuiesc circuitul. „Sînt fericit că m-am calificat în finală, iar mîine voi încerca să câștig primul meu titlu la un turneu de Masters Series”, a declarat Andrei Pavel imediat după semifinală. Andrei Pavel urma să joace în finală, duminică seara, cu australianul Patrick

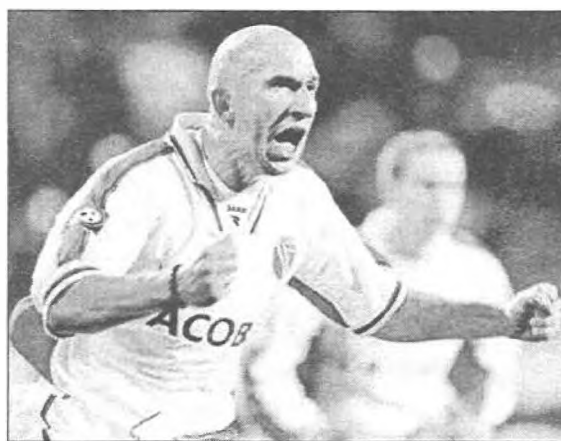

Rafter, cap de serie numărul 9. Pavel este primul român calificat într-o finală a unui turneu din Canada după 26 ani, precedentul fiind Ilie Năstase, care a jucat în ultimul act al unui turneu din 1975, disputat la Toronto. Pentru calificarea în finala de la Montreal, Andrei Pavel va primi 211.000 de dolari și 70 de puncte în clasamentul ATP. Jucătorul de tenis român, folosindu-se de rara ocazie, l-a învins în finală pe Rafter cu scorul de 2-1 (7/6, 2/6, 6/3).

Ștefan Crâsta

La Cottbus, Miriuță este motorul și în noul sezon

În prima etapă din Bundesliga Energie Cottbus și-a început al doilea sezon în prima linie fotbalistică germană cu o victorie reușită cu un gol marcat în ultimul minut de internaționalul maghiar de origine română Vasile Miriuță. Recent el și Laurențiu Regecampf – fost stelist – au fost titulari la Energie Cottbus, și în partida disputată sîmbătă, la Bremen, împotriva fotbaliștilor de la Werder. Jocul, conținând pentru etapa a doua a campionatului german de fotbal, s-a încheiat cu victoria gazdelor cu 3-2, după ce, la pauză, Energie Cottbus conducea cu 2-1, prin goluri-

fizic. Ar fi fost bine dacă am fi obținut măcar cu un punct. Sîntem o echipă mică, fără vedete, și nu ne dorim decît să evităm retrogradarea” – a comentat Miriuță cu părere de rău. La Energie Cottbus, în a doua etapă au mai jucat internaționalii maghiari Sebők Vilmos și Mátyus János, iar la meciul de deschidere a sezonului echipa est-germană l-a avut pe teren și pe Vincze Ottó, cu care Miriuță a mai jucat împreună și la Ferencváros. Totuși, în ciuda înfrîngerii de 3-2 Energie Cottbus arată un joc tot mai matur, bazat pe jucători români și maghiari. Șt. C.

Campionatul Național al României, Divizia A – Etapa I

Sportul Studențesc – Petrolul	3-0 (0-0)
Dinamo București – Ceahlăul Piatra Neamț	3-1 (2-0)
Universitatea Craiova – Gloria Bistrița	4-0 (3-0)
FC Farul Constanța – FC Brașov	1-1 (1-0)
FC Național – Oțelul Galați	1-1 (1-0)
Astra – FC Argeș	1-0 (1-0)
UM Timișoara – Rapid București	0-3 (0-1)

Etapa viitoare

Vineri, 10 august: FC Argeș – FCM Bacău (ora 17, Acasă TV).
Sîmbătă, 11 august: Petrolul – Astra (ora 17, TV România 1);
Gloria – FC Național (ora 17); Ceahlăul – FC Farul (ora 17);
Oțelul – UMT (ora 17); Steaua – Univ. Craiova (ora 19.45, ProTV).
Duminică, 12 august: FC Brașov – Sportul Studențesc (ora 17, ProTV); Rapid – Dinamo (ora 20.45, TV România 1).

Bătăniienii în excursie la Sovata

Bătania, prin instituțiile sale române, este un permanent abonat al excursiilor anuale în România. De data aceasta obiectivul turistic dorit și ales a fost Sovata.

Stațiunea, situată între Piriul Corund și valea superioară a Tîrnavei Mici, este cea mai nordică așezare a Depresiunii Între-Săruri.

Atestată documentar la anul 1578, Sovata și-a dobândit statutul de stațiune în anul 1885, datorită lacurilor de acolo, a căror ape au un puternic caracter heliotermic. Timp de o săptămînă, grupul celor din Bătania s-a bucurat din plin de o vreme bună și peisaje minunate.

Cazarea la hotelul Hephaistos a fost dintre cele mai bune, iar mîncarea pe măsură. În fiecare zi s-au făcut excursii în împrejurimi. Am urcat pe vîrfurile Bucin, am traversat pe jos Cheile Bicazului. Panorama de la lacul Bicaz-baraj ne-a cucerit pe toți.

Am intrat cu autocarul, în salina de la Praid, după care 170 de trepte coborîte la 200 m adîncime, ne-au condus în lumea fantastică din salină, unde pereți, podele, tavan totul este din sare. De altfel peștera de sare este și un indicat loc de tratament al bolilor respiratorii.

Corund a fost un alt punct de atracție, unde întregul sat este un adevă-

rat muzeu al tehnicii populare cu vestita sa ceramică. Băile în lacul Ursu au fost cît se poate de confortante.

Sînt multe de scris pentru că s-au văzut multe.

Orașe precum Odorhei, Tîrgu Mureș, Cluj, Oradea, Salonta, mănăstirea Recea, sînt doar cîteva din punctele de atracție ale grupului. Și cum am spus, nu în ultimul rînd, această

minunată stațiune Sovata care ne-a oferit clipe de destindere și regrete că am părăsit-o.

Cu siguranță că aceste meleaguri ne vor fi gazde și pe viitor. cim

Este un oraș balneo-climateric de renume european. Datorită factorilor terapeutici și naturali este una dintre cele mai cunoscute stațiuni balneare permanente din România și cea mai importantă din județul Mureș. Localitatea Sovata a fost declarată oraș în anul 1952.

Este singurul oraș al regiunii Ocnelor. În anul 1992 populația stabilă a orașului era de 12.112 locuitori, din care populația propriu-zis era de 8.935 (7.943 fiind de naționalitate maghiară). Din punct de vedere administrativ, așezarea înglobează localitățile rurale

Sărățeni, Ilieși, Săcădat și cătunul Căpeți.

Orașul Sovata este situat în centrul țării, la poalele sudice ale munților Gurghiu de Mijloc, (Vîrfurile Saca – 1777 m), în apropierea Vf. Cireșelul (912 m), în valea Tîrnavei Mici și a afluenților ei (Piriul Sovata, Sebeș,

Iuhod). Depresiunea Sovata (sau depresiunea Între-Săruri) are o înălțime de 440-530 față de nivelul mării. Diapirul de sare iese la suprafață la Muntele de Sare, la dealul Baia Mare, Dealul Șerpilor și pe Dealul Zoltán (Coasta Rupturii).

Peisajul natural de un far-

mec inedit, apa sărată concentrată, nămolul terapeutic (bogat în substanțe anorganice, cu caracter biostimulator), microclima reconfortantă sînt factori de atracție balneară și turistică pentru vizitatorii și bolnavii din România și de peste hotarele țării.

FOAIA
românească
10 AUGUST 2001
www.foaia.com

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5./B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bihor și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. A lap szeptember 1-jétől a „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.